КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIнхета!

СЕРДАЛО
(С В Е Т)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУВЯ 1923 ШЕРА ДЕНЭ ◆ 154 (4444). ◆ ЕРА, 24 декабрь, 1970 шу. ◆ Мах 2 кап.

Къаьстта чIоагIа хьнар айдеш къахьег пятилетка тIеххьарча шера Грозненски электромеханически заводэ коллективо. Товарни продукци араяецара ише шера план ухх бетта хьалхерча деношка кхочашьбей во. Хьнаре къахьегарца белгалъяьннай литейни участка коллектив. Цо цхьа шера план ханал хьалха кхочашъярал совгIа пятилетка тIеххьарча шера задани а кхочашъйей укх деношка. Планал совгIа арахийца цо хIамац 183 тонн я.

Сменни норманаш 140—150 процент кхочаш а еш, хьнаре къахьег слесара Г. Иванова, обрубщика Х. Вагапова, мастера В. Чернова, кхычар.

СУРТА ТIА: болх беш ва слесаре Г. Иванов.

И. Панеев сурт.

КЪАХЬЕГАМА ТРАДИЦЕШ

1920-ча шера 11 апреле делкъел тIехьа пхи сахьат даьлча Грозненча станце шийн тайпара митинг хилар. Гулбеннача грозненски промыслий, заводий болхлошца, машиннаькъахошца тоулавмейцашца В. И. Ленина 50 шу дизара сейна мехкдаьтта продукташ чуйола 46 вагонех латта маршрут яхьйта лаьхIар. Цу митинге могаьна телеграммаца царгехьам белар Халкъа Комиссарий Совета Председателе: «Ховлда, шоана, ерригя Советски Росси мехкдаьтта продукташца Iалашъяра оаха изза, хьандех кходеогдоацилга».

В. И. Ленина шоаш дена дош сийлена кхочашдо Грозненча мехкдаьттахоша.

Мехкдаьтта промышленность юхаметтаоттаеча доккха даьъа яздарах, хIаьта иштта 1918 — 1920-ча шерашка контрреволюцена дуьхьал дегале къовсам лоттабарах 1924 шера 24 феврале ВЦИК Президиума СоцамагIа грозненски пролетарната Цlена Байракха орден елар.

Цу хеца дена ах бIаь шу даьннача тIехьагIа — 1970-ча шера 11 апреле Грозненча цу станце цхьаьккха митинг хилар. Из хетаьяр В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна дела совгIа доагоо чудола ткъоалагIа эшелон ахьийтаей. Гулбеннача Старопромысловски, Октябрьски, Заводской районий къахьегамхой. Грозненча машиннаькъахой эхалаша дийцар юбилейни шера ньожача акъе шоаш доахача къахьегамии толамех, грозненски пролетарната къахьегама традицеш тоаш сийленца дIахо кхчхьоргхилараx.

Юбилейни шера иштта юхадийьлена дIаетташ из сийлен къахьегама традици.

Дукха предприятеш я вай республике шоай къахьегама традицеш йолаш. Дуккхача партийни, комсомольски организацеша из хедаш йоакхо ю уж шерагIа йоаржара, дIахо дегIаккхувйаре.

Цу даькъе дика опыт гоазьй Грозненски химически комбинате. Хоаш ма дий, цу комбината коллектива нел доккхий толамаш даьхад юбилейни шера. Пхе шера план ханал хьалха кхочаеш я яь. хIанз тIадоагIача шера чутах къахьегаш ба чимикаш. Цар уж толамаш дахара бахьаних цеI да комбинате къахьегама традицеш шоара хьалкхоавбаш халао. Партийни организаце кхетамца делабу из болх. Комбинате моллагIа а дика инициатива дIайолайнча цунна юкъеоа беррига болхлой. Шоара дIайоазийт социалистически наь хьалха даттарий опыт. Массане Iома а цу. хIаьта чIоагIа лаьрIа а лоаьрI шоай предприяте къахьегама истори. Къахьегама ветеранаша къонача болхлошта дIайовзийт шоай предприяте традицеш, уж Iомабу болхлой сий лакха доаттаде, ца хадаш воакъостал цу профессиональни говзал лакхъяра.

ХIара мастера гIадиллад къонача болхлошца кхетама боах баба декхар.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша дена теркo ю хIара болхлочи коллективашора безам совбаккхара. къахьегама дисциплина чIоагIъяра, къахьегама эстафета къоначарга сийленца дIахо кхахьийтара. Комбинате традице я хила дIаэттах къопабараш болхлой классе юкъебахар, хьалхара алани хьаьдар, квалификаци лакхъяр дездела.

БIарча болхлой династеш хьалкхийнай «Красный молот» яхача заводе. Даьгара вуIайга кхоачаш дIайода болхлочи говзал. Завода партийни, комсомольски организацеша лакха лоаттаду болхлочи сий, даим йоакхо ю заводе дукхагIе болхлой династеш хилийтара.

Къахьегама традицешта пропаганда яоо чIоагIа лоархIаме а тематически сайоенаш. Из болх теттара дика делабу Сунжевски районна культуре Цlен коллективо. Цига каст-каста вIашагIъехха динагIбарий опыт дIайовзийтара, хьалха латтарий сий деддара, колхозий ветеранашца вIашагIкхетара сайоенаш.

Цу тайпара масалаш кхы дукха а доаладе йиш я. Цхьабакъда, цхьайолча моттигашка эсала латт къахьегама традицешта пропаганда яоа гIулакх. Дуккхача предприятешка, колхозашка, совхозашка кхетамна вIаштIехьъаьккхia система йоацаш делабу из болх.

Назрановски районерча «Назрановски» совхозе дукха моттигаш нийсалу къахьегама дисциплина телдаеш. Укхаза тоса дитах къахьегама традицешца наха кхетам балара гIулакх. ВIашагIъеккхаш цу хьакъехьа тематически сайоенаш. ЛеоттIа йоакхо из къона механизатораш кидоаш хкеира.

Болхлошта къахьегама кхетам балара гIулакх во латт республика дуккхача гIишлон организацешна. Грозненски литейно - механически, консерви заводашка Урус-Мартана района «Горец» яхача совхозе, Шалин района цхьадорга болхлошца, кхыча.

Къахьегама традицешта шерра пропаганда яо. царна къона тIехьа хьалкхеяо — из Iалашъяте боккха лоархIам болаш гIулакх да. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш даккхоайла я из болх боккъонца уйла а яь вIаштIехьъаьккхача системагIа делабе. Шерра пайда ма беза цу даькъе вай республика цхьайолча предприятешка, колхозашка, совхозашка Iоавача опытах. ЧIоагIа пайдане я къахьегама ветеранашца вIашагIкхетара, производстве хьалха латтарий сий деддара сайоенаш. Даим йоакхо е еза къоначарга болхлой. Предприятие шоай шоллагIа доала цIа, коллектива шоай дахара тешаме оагIув болга дIагойташ дола хьалаш Iалашде деза царна. Доккха цIей хила деза эггара хьалха болхлой класса юкъевахао. Къаьгхошта къахьегама кхетам балара балха юкъе хьнкаре дакъа лаца декхарийла ба мастераш.

Вай махка коммунизм хьалъеча лоаттабеча къовсаме хьахьнкей, хIаьта шоаш хьа а хул сийлен къахьегама традицеш. Царна шерагIа пропаганда яр, цаоаш наьа къахьегама кхетам баларо — из партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша дена йоакхо е езаш гIулакх да.

ТАСС ХОАМАШ

1970 шера 16 декабре Советски Союзе сигалъкхийтаб «Космос-388» яха аргIан Лаьттан искусственни спутник. Спутника тIа оттаьнаи космическа зрения дIахо тохкамаш де лаьрхIа Iилман аппаратура.

Iилман аппаратурал совгIа спутника тIа я орбита элементаш нийса йистара оттаь радиосистема, прибораш ен Iилман аппаратури беча балха хьакъехьара дан неш Лаьттан тIа Iочутергйола радиотелеметрически система.

* * *

1970 шера 18 декабре Советски Союзе сигалъкхийтаб «Космос-389» яха аргIан Лаьттан искусственни спутник.

КПСС XXIV съезда накъадолхаш

Кхомбарах— совгIаташ

«Старогрознефта» транспортни контора водителаша шоаш юбилейни шера тIайийла социалистически декхараш толамца кхочашдy. Цхьайтта бетта планагIа йоагIачул совгIа 11,1 процент дакхъенай къахьегама ре сарле. ХIамии кхомбара тIехьа сахаллаш къовсам лоаттабу цар. Масала, водителаша П. Кузьмина, А. Аюпова, Ю. Горбачева дукха хьамга кходу. А. Аюпова болх бaь ньина автопокрышкаш дIа а из кхоисаш кхы тIе а 61 эзар километр совгIа никъ бейтиб шийн машинага. Цунна из баьъан долаш совгIат денна. Иштта автопокрышкаш кхо а еш машинашка дукха болх бейтарах тайп-тайпара ахчан совгIаташ деннад шоферашта П. Кузьмина, Ю. Горбачева. ХIаьта Рязанов Владимира кхоьча автопокрышкашца массарел дуккхагIа шийн автомашинага никъ байтиб—161322 километр. Из баьъан долаш предприяте кулгалхоша цунна хьожалаьд 230 сом 72 кепиг. КхоалагIча кварталах автопокрышкаш кхоир баьъан долаш предприятела дийне пайда 37985 сом да. Балха тIа доахь толамаш беррига шоай хьаьнала къахьегам парте XXIV съезда четабу транспортни контора коллектива.

А. ТИШЕНКО.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛАРАШ

«Грознефтехимзаводы» объединене предприятешта юкъе хьалхача социалистически къа хьалха латтачарех я Грозненски химически комбината коллектив. Дикача къахьегама толамашца из кхдаьккхар цо пятилетка тIеххьара шу. Товарни продукци арахецаре шера план 19 декабре кхочашьйей комбинате болхлоша. Кердача шера чотах арахецаргья итташ эзараш сомий мехьа продукци. Продукцина реализаци ара паччахьалкхен план а 23 декабре кхочашьйей цар. Хьнар айдена къахьег цига А. Баев, В. Дронкин карте латтача фенолиспирти араяцача цехий коллективаша.

А. РОМАНОВА, ткъ штата боаца корр.

* * *

Парте аргIанарча XXIV-ча съезда къахьегама совгIат кийчдаре шоай тороинех бизза пайда эц Грозненски дашкабетона конструкцейи изделейи завода болхлоша. Республикерча гIишлошъерий хьашташ кхочашдаре къовсам лоаттабеча заводе коллектива цхьа бутт дIабаьхийтабеш укх шера бетта план тIеххьачаш ца еш. ХIаьта товарни продукци арахецаре шуна реализаци ара укх шера план 17 декабре 108,5 процент кхочашъйей цар. Цу юкъадена деношка планагIа лаьрхIачул совгIа арахецаргья 450 эзар сома мехьа асфальт, бетон, маркхай, кхыйола гIишлони материалаш. Съезда сийна къахьегама вахта латтача цехашта юкъе хьалха латт Г. П. Сидельцев Н. И. Капрунов карте латтача цехий коллективаш. Цар а шера план хIанзлехьа 111 процент кхочашьйей. Иштта дика къахьег цу. Арутюнов, Карапетян карте латтача цехий коллективаша а.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

* * *

Лаьттан чекхкхара дукхагIа мехкдаьтта даьтара къовсам лоаттабеча «Сунжанефть» мехкдаьттан газ йоаккхача управлене коллектива цу шу доладелча дена планал совгIа даьккхад 40 эзар тонн «Iаьржа дошуг». 22-ча декабре кхочашъйей мехкдаьттахоша шера план.

Совги укх шера 1 эккхачул 47 процент дуккхагIа мехкдаьтта даьккхад укх шера. Къахьегама овсараe а дика лакхъенай, хIаьта араяцача продукцега дIабода мах а иштта лохбаьб. Укх шера печчаг хьалаллена планагIа лаьрхIачул совгIа баь пайда а миллион гергга сом да, хIаьта кхоаь электроэнерги 109 эзар киловатт-сахьат да. Укх шера нийча а яь производстве юкъейаьхьай паччахьалкхена 474 эзар сом пайда беш йола 200 рационализаторски предложени. Къаьстта дика къахьег цига мехкдаьттахоша Ю. Березина, Н. Латникова, И. Павлова, кхычар.

Я. МОИСЕЕВ.

ШОАШ КХОБАЦ

Грозненски буруваеттача балхий управлене доагIаш сийду Мау Александр Григорьевич карте латтача бригада. Алхазоверча № 138 йолча скважине тIеххIоарга буруви тохаш я из коллектив. Парте XXIV съезда сийна шерра социалистически эхь а йоаржаь цар. хьашар ца кходеш къахьегаш хьабоагIа бригада болхлой. Цудукьа цунга хьежна да доала толамаш а. Барт бола коллектив шера план кхочашъяь ньина кхо бутт совгIа ха я. ХIанз цо къахьег тIадоагIача шера чотах. Къаьстта белгалбаха лоа бригаде дикагIа гIулакхаш карагIаувла цхьабараш. Уж ба сменни мастераш Савченко Николай, Шагров Петр, Гацкио Хасбик, буруваеттар Марченко Петр.

* * *

Иштта дика. овсаре къахьег Октябрьски буруваеттача балхий управлене мастер Соломатин Дмитрий Ивановича кулгалдеча бригада коллективо а. 3350 метр тIеххIоаргача № 186 йолча скважине тохкама бурув тохара балхам дем ба мехкдаьтта лехараш. Укх бетта шоллагIча декаде юбилейни шера план толамца кхочашъяь а баьнна дIахо планал совгIа бурув тоxаш ба бригада болхлой.

М. ЛЕВИН.

ПОЛЬСКИ ВIАШАГIКХИЙТТАЧА БОЛХЛОЙ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА ХЬАЛХАРЧА СЕКРЕТАРАГА НОВКЪОСТАГА ЭДВАРД ГЕРЕКАГА

Веза новкъост Герек!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дог тIара даьъала вун хьо Польски вIашагIкхийттача болхлой парте Центральни Комитета хьалхарча секретарала харжарна.

Тха партенен советски халкъан дича вова Хьо хьалкъа Польша воккха партийни наччахьалкхен деятель. Советски Союза тешаме доттагIа, дог тийша коммунист интернационалист хиларах терре. Польски пролетарната юкъе революционни ценалех вIоагIвенне волча Iа дукха шераш дIаденнад цун бакъ гIулакх бахьан долаш лоаттабеча къовсама, хьнаре дакъа лацаш французски бельгийски болхлоша лоаттабаьча классови къовсамашка, дунен шоллагIа тIом даьттача ханарча Сопротивлене болаш.

Халкъа Польше кулгалдеча партийни гIулакхаш тIа долаш дукха низаш хьнари дIаденнад Iа шоай мехка социализм хьалъяра гIулакха, польски коммунисташа, берригача польски къахьегамхоша ве а доагIаш сий дена лоархIаши ва Хьо. Советски наха чIоагIа деза лоархI Польски ВIашагIкхийттача болхлой партенен Советски Союза Коммунистически партенен юкъера, ПНР-еен СССР-ан юкъера вежарий гIулакхаши вIаши леладу буввашаш дегIаккхувлара а чIоагIдара а цу юкъе Iа даьца дакъа.

Тхо чIоагIа дог тийша да, польски коммунистий парте — болхлой классах тьаьньнахун, шийн революционни традицешца сийлахьа болчун, цун деналеча аваигарда — укх тIеххьарча хана мехка вахаре эттa халонаш тийшца дIахьа вIаштIехьаргдолгах а берригa къахьегамхой социализма идеалаш бахьан долаш, сага дикадар хилийтар дукьа, сага дукьа лоаттабеча къовсаме цо кхотабергболгах а. Цу бекктокхамечи, бакъахьарча гIулакха тIа йоккха ыттув балба Польски вIашагIкхийттача болхлой парте Центральни Комитетен къаьстта Хьа хьайи.

Тоа а дукьа, чIоагI а дукьа КПСС-ен ПОРП-ен накъостIо, Советски Союзан Польшан халкъий вежарашха бола барт, социалистически мехкаш кхотадаларх царна юкъера доттагIали, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама цхьоагIо.

Л. БРЕЖНЕВ,

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарь.

Москва.

1970 шера 21 декабре.

ГОЭЛРО ПЛАНА 50 ШУ ДИЗАР.

22 декабре СССР Доккхача театре хилар Россена электрификаци ара ленински плана — ГОЭЛРО плана 50 шу дизара хетаь столица къахьегамхой, партийни общественни организацей вахалий торжественни собрани.

Ах бIаь шу хьалха, укх зала чу, Советий VIII-ча Еррирроссийски съезда делегаташа цхьа барт а болаш могайир Владимир Ильич Ленина хьалхаде а леладеш электрификаци ара дерда тIа мехка экономика социалистически хьинсгле эргалкхара йттара хьалхара паччахьалкхен юкъаро плая.

Гулбеннача наха безаме тIа а эцаш, торжественни собранена юкъе дакъа лоацаш хилар новкъостий А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Д. Ф. Устинов, М. С. Соломенцев, КПСС Центральни ревизионни комиссе председатель Г. Ф. Сизов.

ЧIоагIа, дIаьхдаь тIоараш а тохаш торжественни собрание сийлен президиум харжар КПСС ЦК Политбюро юкъе а йолаш.

Гулбеннараша теркам тIабахийта ладийгIар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара А. П. Кириленкос Iойийшача торжественни собранена юкъе дакъа лоацарашка, царга гIолла вай Даьхен болхлошка, колхозхошка, интеллигенцега, берригача къахьегамхошка моаршал хоатташ Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета даьча кхайкарала текст.

ГОЭЛРО ленински плана 50 шу дизарах доклад йир СССР энергетикан электрификацен министра П. С. Непорожни. Цо дийцар мехка электрификаци арех йола ленински идея кхочашьтеш коммунистически парта дьалхлена советски халкъо баьча геттара боккхача балхах, советски энергетика даьхача толамех, Iилма-технически революци кхочашьъеча, коммунизм хьалъеча цун йолча лоархIамах.

Торжественни собранена юкъе лакъа лоацашхилараша боккхаче безаца тIейийцар КПСС ЦК-ига, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага йохьийта кисьмо.

(ТАСС).

БIАЬСТАННА КИЙЧЛУШ

КПСС райкомех райисполкомех карара кара тела ТIе байрахх а йоаккхаш белгалдир тха совхоза ахархоша пятилетка тIеххьара шу. ПланагIа доагIачул цхьан ахалхен дукхагIа хлат дехкар оаха Даьхенга, фуна, фуража лаьрхIа тхоай боахаме а дитар тоъала.

ХьатIадоагIача шера из хьувкъам кхы а лакхагIа хила беза, хIана аьлча иштта да партеи правительствон кхаш деладеранашна хьалхашка уттаду декхараш. Кердача пятилетке белгалъяьча рубежашка кхачара беррига ниа тIабахийта къахьега дезаргда совхоза лаьтташ деладерий.

Цулухьа гурахь алаташ чуэцача хана дена хьатIадоагIача шера кхеберболча хьувкъама лард йоллаш да тхо. Цхьа бутт совгIа ха я тха кхаш тIа гIолла юртбоахама самолет лела. 3800 гектар лаьтта удобренеш тайсай по. Гурахьа кIа дIадийнача 1000 гектар лаьтта аммиачни селитрен бIаьсти боартолаш дIаера эйба нийчдаьча 500 гектар лаьтта суперфосфати калийни тухи теснад, тайп-тайпара удобренешца хьаьдаьт цар тхажеIаш, цхьайола культураш дIае еза 1500 гектар лаьтта а.

Бригаш а гуйраи тIеххьарча деношка 'а кIаьи а оаха самолеташца дIетехараш 600 тонн удобренеш я. ХIанз цу гIулакха лаьрхIа кхы а 220 тонн йолаш а я боахаме.

Цхьаболча наха оал, дукха ахча тела ма дезий самолетах, сов чIоагIа цуна тIакхе гIерташ хIаназ ... Цо лу пайда ... аргаш ... Тхоай ... уж минерални удобренеш лаьттан тIа дIатоеса тхо лелча. дукха болхлой, наз, техника эшаргьяр. ХIара гектара тIа удобренеш тоесарга дIайода 1 сом 47 кепиги. Бакъда, самолетаца из болх беш цхьа сом мара а доаи, хIаьта цхьаннахьа дукхен шоллагIчахьа кIезиген на, а лоешаш цкьатарра ерригача участкашка дIакхоач удобренеш. Из чIоагIа лоархIаме хIама да. Цул совгIа сиха чакх а боал из болх. Иззал пайда лу самолеташа из гIулакх дешхилча.

Уж минерални удобренеш санна лаьтта эшаш я органически араш а. Цхьалеча лаьтта нел эша вещества йоаха, шоллагIчеча, лаьтта структура тоею по. Цудукьа царех я нийса пайда эцар лакха хьувкъам кхебара. ЧIоагIа аьттув хулийташ хIама да.

7000 тонн мирдабийн йхо я тха фермашка. Укх массеха дийнахьа цхо эзар гаргга тонн уж удобренеш кхай тIа йоккхай тха механизаторaшa. 6 агрегат я из болх беш. Дийнахьа 120—130 тонн мара яхьа вIаштIехьадалад. Из кIеанга я. Кеста мастеренашка «Беларусаш» а гусеничи траkтoраш а арахьлеч 10 агрегатага дIакхаечийтаргья оаха уж. ТIаккха дийнахьа 250 тонн дIаодаргья цар.

Дика къахьег хIаиа из болх бечар. Механизаторашa Белоев Махьмадa, Нальгиев Хьасана, Балиев Iумара хийнахьа хIаране 30 тонн совгIа кхо дIаьъу кхашка. Из я ши мерза. Бенна 8—10 сом алапи из доаккхаш цхьаькка чуоезам царех, хIаьта механически белица кхо хьалтIадоттача Памаилов Ахьмада бетта алапи 200—250 сомега дIакхоач. Иштта шоашта ахча доагIалга, хIаьта из болх лоархIаме болга хайнача механизаторий шоай балхаца безам ба, къахьегама овсарaе лакха я.

Уж лаьтташ хьаьндара теркаш дукхагIа тIаухийт ... хIана аьлча хIара гектара тIара укх шерачул 4 центнер дукхагIа алат кходе лаьрхIад болхаме механизатораша.

Хьнна кхоачамбоалараш дIа а даьха, хьалхашка латтача декхарашка хьежина уйла тIаяхийта юха вIашагIъехкай оаха тхоай звенош а. ХIара звенона лаьтта хIаденнад, дойаyп а хоаладаьд. ХIара шоай участкаш тIа болх беш ба уж.

Фу эргаленаш юкъейихьай оаха цу звеношта. ХьалхагIа «Беларусаш» мара хилацар звеношка. Вай гусеничи тракторашвассане а юкъа а йолаш бригаде юсар. Лаьтта аьха, алат дIадийна аьлча кхы эшацар уж звеношта. Уж балхаш деча трактористашта дукха хало тIайоадацар. ХIанз оаха кхыча тайпара вIаштIехьаьккхад из гIулакх. ХIара гусеничи трактор ший звенона эшар деш хургья. Цу тIа болх беча трактористa цу шинна а звенора теркга алапи. Вешта аьлча, шин звено член хургва из. Цу гIулакха раьза ба гусеничи трактораш тIа болх бераш. Шорта царна хьае болх хургба, хьалха санна звеношта юсар теттаргбац, оахана болх Iалашбаь ахаш.

Сагота хила дезаш дац тхо дIадуьча фуна а. Боартолаш йолаш я. 200 тонн элитех йола «Возжанка» хьаьза хала доахи. Из сорт иштта хуз хьана гIедт тхо тхоай лаьттайка. 600 гектара тIа дIале беза генараш дIадуьча бовраига кхочадаь латт. Хьажкlаш хуша дIаенний. Укх деношка уж а хьаьахохьа долалургдa тхо.

Иштта кийчо еш да тхо аргIанарча пятилетка хьалхарча шерарча хьувкъама.

Х. АЛБОГАЧИЕВ,

Назранерча «Экиевский» совхоза директор.

БЕТТА ТIА БОЛХ БЕШ ДАЬККХА 35 ДИ-БИЙСА

ТАСС ХОАМ

Бетта тIарча шоллагIча дена оттаь Iилма - технически эксперименташ чуа шерра программа толаме кхочашъяьй «Луноход-1» яхача ше делача автоматически аппарато.

22 декабре московски ханах 7 сахьат даьлча дена 8 сахьата 36 минут чалалца луноходаца яьча радиобувзама тIеххьарча сеанс автоматически аппарат Бетта тIарча бийсанна кийчъяро операцеш чакхъяьккхай. ШIаьтта латтара хержача районе маневраш яь луноходо эшшача загIорахьа йийрза дIаоттар дукьа.

Цуа тIеххьагIа Лаьттан тIа Iочуеннай автоматически аппарата бустамаш доахача приборашкара Бетта тIехен панорамен Iилман информаци. Бувзама сеанс чакхйоалаш Маьлха батарея панель дIакъайла яр, хIаьта луноходa тIара системаш дежурни режима тIа яьхай. 1970 шера 23 декабре дена 1971 шера 7 январе кхаччалца Бетта тIара бийса йолча юкъагIа «Луноход-1» яха автоматически аппарат дьайн метте Iадда латтаргья.

Лунохода тIа оттаь лазерни отражатель из гIулакх хьацит долеш долча мечиий Iилман центрашa лазерни локацега тIолла эксперименташ ара эшшача тайпара нийсъаь оттаьй. Цу тайпара, луноходе бизза кхочашбеча балха шоллагIа этап чакхъяьнай.

Хоаш ма дарра, Бетта тIарча ДогIай форда районе «Луноход-1» яхача советски автоматически аппарато Iилман технически тохкамаш дIадолалаьд 1970 шера 17 ноябре. Бетта тIарча ден хьалашка бизза болх беш ньиккха шие юкъе Бетта тIара бийсен юкъе лоацаш долча, луноходо болх беш даьккхача 35 дийнахь бус Iалашъяте дукха тьаьххьачаб ше делача аппарато болх иштта бу хьажарах а Беттан космически арепнен Iилман тохкамаш дарах а йола экспериментальни даннеш.

Тохкамий программа лоархIамегIа дола дакьа дир делаш йолаш автоматически аппаратага нийсъ байтача эатхааашка Бутт таьхар дукьа массе оагIорахьара хьожната. Ше делача аппаратага никъ байташ маневраш яйташ яьча радиобувзама 14 сеансагIа 1719 метр ньай из. Цу хана Iохайнача дагIава 1370 метр гаргга гаьна ньнанар «Луноход-1».

Тайп-тайпара дуьхьаленаш — кратераш, тIой, урхеш, мухалеш а йолаш шаьра йоапача моттиге гIолла автоматически аппарат лелараx лунохода эксплуатационни характеристикашта, цун маневренностах, дIаухаьдаран дика тохкам белга хилар.

Луноход товха оагIора а нийсаш по маневраш еш, дуьхьалеиашта лала гIолло а тIагIолла а тIехьюлача хана геттара дика шаьрьаьй ше делача аппарата. Бетта тIехен телевизионни телефотометрически суртехи аппарат латтара хьакъехьара телеметрически информацехи пайда а эцаш Лаьттан тIара управлени ара цедолаш.

Лунохода тохкамаш деш чакхьаьккхача комплекси хьехьекхар из чIоагIа тешаме, атта майрараш еш, лехкалуш хилар.

Болх беча хана дьакхаьчай Бетта тIехен тайп-тайпарча участкайе гонахьарча ареш массеяхьитташ телефотометрически панорамаши Iалаьчане дукха даьха моттига сурташи. Хьахаьчача телевизионни информацех пайда ийцаб луноход деларгIола никъа лостамь белгалбара сниа. Иштта Бетта тIехена топогеодезически геологоморфологически тохкамаш дара а.

Йолача масъьаIа дика тохкамаш даьд грунта тIагIолдарра гIоал физико-механически свойствашта, из даькъе шаьра моттагаш, кратерий боса оагIоаш, къаьст-къаьста гIой а толаш. Рентгеновски спектрометра йоакъосталца массехь райое белгалбаьхиб порода хьакулийтача каргтерча химически элементий чулоацам.

Автоматически аппарато дуккхача деношкей бийсашкей болх беча хана шерра информаци хьаькхьчай космически корпускулярни дIаиарий толгорий хьакъехьа. Боккха Iалман лоархIам болаш я Маьлха тIа делхача хромосферни сердалоно хьоальча корпускулярни дIаиарий интенсивность дийнара динамиках йола даннеш.

Рентгеновски телескопая пайда а эцаш хьалхадоалаьа бустамаш доацаш галактикаш арахьарча рентгеновски фонех кхьацивйолча моттигашнара йовзаш рентгеновски дIанарейа чIоагIала а сьалашка уж дIанейсьалара а.

Хьакхаьча Iилман информаци СССР Iилмай Академе институташка обработка еш я.

ХIанз телеметрически информацехе даннеша хьекьаx, бийса тIайоагIача хана лунохода гIара параметраш лаьрхIа хийнача боаране а Приборни отсекера температура Цельсе 15 градус йолаш йолаш я. давлени — ртутни гIамига 765 миллиметр.

Бетта тIа ДогIай форда районе дIайолаь шийн тайпара космически эксперимент дIахо еш я.

ЛАКХБЕ КОММУНИСТИЙ БЕХКТОКХАМ

РАЙОННИ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕШ

КЕРТТЕРА ЛОСТАМ

ОКТЯБРЬСКИ

ПЯТИЛЕТКА чаккхйолаш Октябрьска района къахьегамхоша Даьхенга рапорт ген керттерча хьоккхаций дьакъсхьара пачхьалкхен задаецим социалистически декхараш тIеэхкхоачашдаль хиларах. Докладчика райкома хьалхарча секретара Н. И. Костюченкоса делегаташен шоаш къамаьлаш деш белгалдаьккхар пхе шера, продукция, арахецаргта шозза дIакхдеина хилар, из а керттерча дакъе къадьегама оьсарле лакхъялара, чотах а луш. Планал тIех 6 миллион сом гарега продукция арахийцнай, мехкадьтта 3,5-ззен газ — 6-ззен дуккхагIа боакх. Грозненски машиналькъахоша цу хана шозза лаккхаьа халкъа боадама мукъ дIаккхукьмга.

Конференце билцар районе меттел, городе а этара хьалха пятилетка кхоачашъяь коллективаш. Уж я Нохч - ГIалгIай химически завода, «Нефтегазпромцветоматика» яхача лаьрхха болча проектно - конструкторски бюро опытни заводе а кхыираш а.

5 ноябрь тIаккхоачаш пятилетка чаккхъяьккхар 20 миллион тоне мехкадьтта лакхара ахьа цициатива дIайолаяьча «Октябрьнефть» мехкадьттен газан боаккхаля управлене коллективо. Царна тIехьа я Грозненски локомотивни депо, «Грозгипросельстрой» зональни института, Къилбаседа Кавказа ТИЗИС-а, магистральни мехкадьттапроводай Къилбаседа Кавказа управлене, ишттa кхыча боахамий коллективаш.

Парте XXIII-ча съезден цул тIехьагIа хиннача Пленумийн решенеш кхоачашъеш Октябрьска района къахьегамхоштa кара-кIа мел даьккхар зийна вартваш. Уж дукха да.

Конференце ше къамаьл деш районни инженерно - диспетчерски служба оператора В. И. Бреславсие аьлар, — оаха даьлла керрийа производственни общественни чоахам хьахал вахара а балха а дефиргача цеханта тIехь партийни хьалхе нийсса лелор бахьан долаш. Тхо делча парте 88 члени кандидате ва. Цар массане 4, пенсионерашкара дIахийцача, производственни задаеш тIехкхоачайлою. Царна юкъе 34 коммунистически къахьегама ударник ва. ХIара шоллагIа вола коммунист рационализатор а изобретатель ва. Производственни программа кхоачашъеш, рузкъа лорадеш кходеш мел даьр хьахиеад ерригача коллективо ше кхоча еш къахьегар бахьан долаш. Цхьаьне а харцдергдаш производстенни а общественни а плана деррига гIуллакхаш кхоачашдеча инициатораш коммунисташ хинна хилар. Цар массаза а доллача хIемак тIехь цIоашкара хьожаш тел, цишта аьлча коммунисташ эгара керттера низ ба...

Ерригача районе а керттера низ ба коммунисташ. ХIаьта уж укхаза вит эзар совгIа саг ва. Пятилетка план хIинал хьалха кхоачашъяра тIехьара социалистически ахь вIаштIехьъяккха а цуяна керте отта а хайра царна. Шиъ бахьан долаш кхе Грозненски горкоми горисполкоми карара кара тела ЦIе байракх цу районе хилар.

Конференце белгалдаьккхар парте райком а юкъьанцара партийни организацеш а предприятей производственни балхага кIоаргагIа хьожаш хилар, коммунисташта юкъера кхетам болх дикагIа беш хилар, коммунисташе хьайре дакъе лоаш партийни болхо кхье, коммунизм чьалъяра декхараш кхоачашдеча. Отчетни хана белгалбаьина лакхбеннаб дукхача юкхьанцарча партийни организацешка организационно - партийни болх. Царех цаI а, аьлар докладчика, Грозненски локомотивни депо парторганизаца.

Цунна юкъе ва 400 совгIа коммунист, из латт ший цеховой парторганизацеех 14 партгруппаех. Укхаза керттерча участкашка оттабаь ба коммунисташ, царех дукхаш а дукхагIа бараш производстве авангардни лоархIам болаш ба, хьоххам тел бите, тIадикъла партийни гIуллакхаш кхоачашду. Депо партком хаддаьза хьож производственни балхага, партийни собранешкой партксма заседанешкой дуаш производственни деша.

Цу парторганизаце шерра хьаьжа а КПСС Устав коммунисташа кхоачашдарах отчеташ яра практика. Цо лакхбу шоашта тIадилла партийни гIулакх кхоачашдара бола коммунистий бехктокхам, чIоагIъю дисциплина. Партком хьож ях решенеш кхоачашъеш ий, коммунисташка хан - хана хьа дIалайт аргIанарча партсобранех, цар решенеш кхоачашъерах.

Партийни организаце хьалда хьалхе делаю социалистически ахь, коммунистически къахьегама болама. Укхаза коммунисташа хьоккхам тел. Коммунистически къахьегама ударникашта юкъе парте 170 члени кандидати ва. Шерлу парте члений мугIараш. Укх отчетни хана парте хьаийцав 42 саг, царех 40 керттерча професей болхло ва.

Конференце къамаьл дир локомотивни депо машиниста - инструктора Н. П. Лучие. Боахама декхараш кхоачашдара коллектив оршагIьаккхара партийни организаце бола лоархIам бувцаш, цо белгалдаьккхар коммунисташе массане а теоретически дешар Iомадар, Iомадаьр практикаяг юкъейаккха хар боккхача лоархIаме хилар. ХIанз депо марксистско - ленински образовани системе парте 234 члени кандидати ва. Вожаш юкъерча е лакхерча дешаре заведенешка дешаш ба, е пропагандисташ ба шоаш. ХIаьта Лучной ше а ва пропагандист. Ткъо шу да я по политпроса системе кружоваштев семинараштев хьалхле делаю.

БIарчча хьанийнача парте райкома болх мегаргболаш а лаьрхIа, делегаташа дукха критически замечанеш йир райкома. Райком ший балха тIехь боккъонца хьажаш хIара юкхьашарча партийни организацега, из бахьан долаш производствана хьалхле лелорча а къахьегамхоштa кхетам луча а кIенчаюттара кхоачамболараш да, доагIар хьадехаш дIаьххеча хана производственни задаенеш шоай социалистически декхараш кхоачаш па деш йолча предприятей кулгалхошкара, кхочамболлаш вIаштIехьдаьккхадаш партийни актива дешар, къаьстта цеховой парторганизацей секретарийн партгруппоргийн дешар, дикагIа хьалхле лелае доагIар комсомолаша а.

Къамаьлаш деш хиннача дукханеша дувцар райкома болхлой моттигашки кIезига хулаш хиларах.

Конференце балха юкъе дакъа лаьцар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретара **Р. В. Вахаева.**

КПСС Октябрьски райкома организационни пленум хилар. Парте райкома хьалхарча секретарала хержар **Н. П. Костюченко,** секретаралла — **Н. Ф. Кривоносовай Х. Р. Алиеви.**

В. АЛАЕВ.

СУРТА ТIА: конференце делегаташ.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

НАУРСКИ

НАУРСКИ районни партийни конференце шийна юхьанцарлоаш итогаш йир отчет луча юкъагIа шоаш бьача балха. Доклада тIа санна, иштта делегаташа даьча къамаьлашка я керттера уйла тIаяхийтар къоастадаша дисачь декхарашта.

Белгалдаьккхар, районерча партийни организацей организационни балха боараш тахаварча дено дIадехарашца ма яхара ца хилар. Ленина цIерагIча, Кирова цIерагIча, «Калиновский», «Терский» совхозашка лерттIа пайда эцаш хий дехача лаьттех, минеральни органически удобренех.

Дукха моттигаш я тIожен моштен доакъарш кийчдара дешага лерттIа дIа ца хьожаш. Цудулья Iаш замалаь дукха доахан доэ, шура эшаю, доахан тишлу.

Хьалаш цьатара доллашехьа а, хьукъам бе-бе ба комсаш лоаьчча. 1969 шера район бIарчча хьанийнача хIара гектара тIара 42 центнер комсаш гульяй, хIаьта укх шера — 61,2 центнер. Масала, Кирова цIерагIча комсий совхозо дIадахача шера юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 19 центнер комсий гулйир. Из боахам товбара керда кидрие цига хьожаяза, кхетама болх чIоагIбаьза эламар парте райком. Цудулья гIулакхаш а тоадаларгахьа доцар. Укх шера укхаза хIара гектара тIара 39,2 центнер комсий гульяй. Масе меттера из культура гульера план 133 процент кхоачашъяьй.

Дукхача совхозашка комсий гаьнаш, хьалхагIа а санна, соа нийсахк я. Ленин цIерагIча совхозе 12 процент кийлхагIа я уж.

Терно кIезига ю кадраш хьахоржара деша, царна кхетам балара, массаза а дааза хьадехаш царгара доагIар. Жа лелаеча «Терский» совхозе боккхагIа болча жа Iуша Багашевен Таштамировен соахк хIаране 175—106 устагIа бийнаб. Цхьабакъда, хIаьта а материальни бехктокхаме вазбаш уж. ХIанз а ба уж цу бехктокхамеча балхаш тIа.

Юртбоахамен промышленни производство дегIаккхувлача кхоачамбоацараш кIезагагIа хургдар, нагахьа санна парте райкомо, райисполкомо, юкхьанцарча парторганизацеша, моттигерча Советаша организационно - партийни партийно - политически балха уйла дукхагIа ях хиннаяларе. Цхьайолча парторганизацешка тIаехка партийни порученеш иштта кхоачашъю чьожилла лерттIа вIаштIехьдаьккхолаш, берригаш а бац коммунисташ партийни порученеш долаш. Цхьайолча парторганизацешка эсала я партийни дисциплина. «Россия» яхача колхозе я ихьа боахамешка а колхоза правлене заседанешца цхьана хул дукхагIча хана партийни комитета заседанеш, хIаьта цу гIулакхо партийни кулгалдара лоархIам байбу. Катехье кийчъю партийни собранеш, кIезига хул цига коммунисташ.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш долаш моттигаш я кадрашца беча балха тIа. Къаьст-къаьстача коммунисташа, кулгалхоша кхачашбац шоаех бенна тешам Отчет луча юкъагIа совхоза ши директори колхоза цхьа председателаш хийцаш районе.

Коммунисташа иштта белгалдаьккхар, административни органий балха тIа, бахача наха культурни бытовойн гIулакхаш деча, капитальни гIирсаш хьалдеча, школашни дешa даха ха йоацача берий учреждений балха тIа а цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар.

Отчетни докладагIа оренешка къамаьлаш даьраша иштта хьахийкхар политически дешаре, лекционни пропагандашка, политически информаци агитаци вIаштIехьъяккхара юкъера кхоачамбоацараш а. Коллективашка наха хьалхашка къамаьлаш дара къстара бовла гIерташ бола кулгалхой а нийслу.

Делегаташа цIенхаштта критика йир формализм хIанз а юкъера дIаяланза долча социалистически ях вIаштIехьъяккхара деша, материальни моральни стимулех пайда кIезига эцаш хилара.

Боккха болх бу районе кхуаш боагIараштa къахьегам дукхабезабалийтара. Ищерски юкъерча школа производственни бригадай членаша укх шера 150 гектара тIа комсий ткъоврош хьалйийхкай, 75 гектара тIа оасар даьд. Комсаш чуэцача хана шоай иназаьцa 500 тонн совгIа гульяй уж.

Кхуаш йоагIача тIехьенна кхетам балара гIулакха боккхача лоархIаме ба бодахмацара школа буазам. Совхозий дерекцеш, колхозий кулгалхой, партикомаш, комсомольски профсоюзни организацеш даим хьеж школе вахар лелошта, цар кхоачамдарш маладIа декхараш да. Цхьана партийни собранеш, болхлой комитета заседанеш ю, цига дувц дешархошта къахьегам безабалийтараш дешар хьехарен дешаш.

«Наурский» совхоза партийни организаце секретара Н. А. Цепина конференце делегаташка хоам бир, совхоза партийни организаце, парте XXIV-ча съезден КПСС ЦК Пленумийн решенеш кхоачаш а еш, ший деррига гIулакхаш болхама коллективо бетта - бетта производственни задани кхоачашъяра тIадерзадаь хиларах.

Цунца цхьана, «Грозный» совхозашта аьттехьа а бизза пайда эцаш шоай резервех. Нагахьа санна укхаза дукхагIча лаьттанаш хий дийлина, удобренеш тайса, дикагIа болча къахьегамхой опыт юкъейаккхаьа хиннаяларе, сурсаш комсаш гульяра план шерра-шера кхоачашъергъяр боахамо, пятилетка чаккхйоалаш кхы тIа а эзараш тоннаш комсаш кхочаргьяр пачхахьалкхенга.

Кхы цхьаькха цхьа хIама а да. Нагахьа санна укх шера районо массанахьара кхача ялорга ца а хьежаш, юкъ-юкъера, хоржаш, сорташ шо-шоаш долаш комсаш чуйица хиннаяларе, дикагIа йоаача хинаяшка а кIезигагIа йоаш а чуйица хургьяр уж.

Ше къамаьл деш, района комсомольцийн кагирхойн гIулакхаш дийцар конференце делегаташта ВЛКСМ райкома секретара С. Аюбова. Ильича юбилейни хийчлуш, 3 эзар совгIа ткъойша энтузиасто дакъа лаьцар Ефремсоцаш Ленински зачета хоша. Царна юкъе я шоай декхараш комсаш ялара дукха тIехкхочашдаь, Гучигов Махьмада, Васильева Нинас, Батурина Анна, кхычар кулгалду комсомольски кагирхой бригадай коллективаш.

Цунца цхьана района комсомольски организаце балха тIа тоъал доккхий кхоачамбоацараш да. Хьайбай боахаме болх беш геттара кIезига ба кагирхой. Боахамашка нагахьа нийслац механизаторш бола мехкарий. Кiезига я районе комсомольско - кагирхой бригадаш звеньяш.

Шерра хий декха лаьттана лелладара практиках дийцар конференце Ленина цIерагIча колхоза председатели нов. Рустамова. Укхаза юбилейни шера тIехкхоачашъяьй пачхахьалкхенга лаьттанареш хьайбашкарен боахача продуктай деррига тайпаш дохкара задани. Хинал хьалха кхоачашъяьй колхозо пятилетка.

Цхьайолча, лакха хьувкъаш телаш дола сорташ цIадийнача участкашка дуккказа хий дехкар, иштача боараме удобренеш тессар бахьан долаш кIи хьувкъам эгара чIоагIа лакхбаьб — хIара гектара тIара 40—55 центнер.

Хий декха лаьтташ районе дукхагIа дилийтанза дарг ца хиларах дийцар ше къамаьл деш ПМК-4 начальника нов. Туминьа.

Геттара во лел районе культурно-бытовой объекташ хьалъеля.

Конференце шоай балха опыт йийцар «Красное знамя» яхача колхоза хьажкIаш лелаеча звеной звеньевоя Хасалиев Iабдурахьманен «Терский» совхозерча вокхагIволча жа Iуно нов. Хамзатовен. Нов. Хасалиева кулгалдеча звенос укх массехк шера вIаштта чIоагIа хьайкъа хьажкIаш кхею. Из вIаштIехьдаьчнад звенос гуйранIаш замалаьь кхашка минеральни удобренеш тессар, лаьтта дика кийчдар, лаьттанна тIоадала сиаеш вегетационни хий дехкар бахьан долаш.

Цхьабакъда, хьажкIий хьувкъам кхы а дукхагIа лакхбала йиш йолаш бар, нагахьа санна уж шоай ханнахьа чуйица хиннаяларе. Чуэца йолаеннача юкхье боахамо тоъал техникен транспорти хьожию, хIаьта юкхера а, чуйица яла езача хана цхьа комбайн мара юхейнсац. Иштта чуэца хьелу, гIаккха дукха йов.

Хамзатова кулгалдеча жа Iуй бригада 1970 шера хIара 100 жийна тIехьа 136 Iахьар кхебир, хIара устагIанна тIехьа биткъа чо болча тхан 5,5 килограмм яьккхар. Из районе дикагIа долча чьоккхамех цаI ба. Цхьабакъда, ший коллектива цIерагIа къамаьл даьча Хамзатова районни партийни организацена дош делар, жа Iуй бригада коллективо хьатIадоагIача шера хьоккхамаш кхы а дукхагIа лакхдергхиларах.

Районни партийни организаце болх мегаргболаш лаьрIар конференце. КПСС райкома хьалхарча секретарала хержар **Н. Н. Федоров,** шоллагIча секретарала — **А. М. Карагичева,** кхоалагIча секретарала хержар **М. М. Корнеев.**

Т. АЛФЕРОВ.

ПАЙДА ЭЦА ТОРОНЕХ

УРУС-МАРТАН

ХЬАЛХХЕ а арга вай: районерча 800 совгIа волча коммуниста гIадилла декхар кхоачашде мегар 268 делегата. Долчча тайпара сурт хьахьоккхаш, чулоацам дика болаш, уйла ейтаргйолаш яр укхаза яь доклад.

Докладо хьахьеккхар, цхьацийола беркате лераш шии конференце юкъа йита хилар. Укхазарча йоккхача пхо совхозах кхаьнче пайла а луш чаккхъяьккхай пятилетка. Цу гIулакхо хьахьокх района коммунистий центральни штаб мела ца хинналга, керттера декхар кхоачашдара ших тIахьехаш, уйла тIайохийташ болх баьлга.

Къьстта белгала да В. И. Ленин вен юбилейни шу. Керттерча продукце хьоккхамех йола задаенеш кхоачашъяьй районо. Планал совгIа дукха ялат, бьецадаараш, сом, фуаш, кхьийола продукташ дIачуепнай пачхахьалкхена.

Дукха моттиг дIалаьцар доклада тIа района экономика айса эгара дукхагIа гIийртача къаьст-къаьстача коллективаш, дикагIболча производственникий вахаро, цар гIулакхаша.

«Горец» яхача совхозе дукхача хена тIехьаюсаш хьайоагIаш хинна № 4 йола ферма цIаьхха массарел а хьалха яьлар совхозе меттел ерригача, районе а. Хьалха дIадахача шерашка шии Iаттагара яькечул дукхагIа шура йоах укхаза хIанз. Бакъда, цIаьхха хинна хIама дац из. ХIанзарча хьала тIа из ферма йоалаеш чIоагIа къахьега дийзар парте райкома, цу совхоза парткома. Юххера а цигара гIулакхаш тоаде могаргдолаш вола саг воравир. Из ва коммунист Яндаров Баудин. Цига кулгалде из хьожанчахьа эргадуьла доладелар гIулакхаш.

Нахацара кхетаме, организаторски балха тIара дIаволавелар коммунист.

ХьатIадоагIача шера июнь бетта чотах къахьегаш ба хIанз цу фермера доахан лелаераш. Укх шера шоаш тIаийпача юбилейни декхарех яла езачул совгIа 800 центнер шура уж дIаенна бьюна iш бутт гаргга ха я. Цигарча 17 доярка юкъе цаI ац ший плани, социалистически декхараш кхоачаш па деш. Района фермашка хIара фуражни Iаттагара юкъера лаьрхIача йоаккха шура 1700 — 1750 килограммаш дIаккхоач, хIаьта цу ферме йоаккар 3000-нега кхоач.

— Тхоьа кхоачам хилан ца, — йоахар нов. Яндарова — ше пренех къамаьл деча хана, — хIана аьлча тхa цхьайолча доярка 3500—4000-нега дIаккхоачаю хIара Iаттагара йоаккха шура. Цар опыт шерра коллектива юкъе дIайовзийташ да тхо.

Цу вай йийцачоа тIехьаккхе гIерташ фермаш кхы а я укхаза. Царех я «Гехинский» совхозера ейача делегатка Межиева ТIауса йийца кхоалагIча отделенера яр и. Ер кхойттлагIа шу да из коммунистка цига доярка болх беш йола.

— Гуш да, — йоахар ТIауса, — партийни тIахьожам, теркам дукхагIа, дикагIа ме хул гIулакхаш тоадала доалалуга.

Теркам тIалоаттабеш хилча дукхагIа безам тIабода балха. Хьадеча хIама, дувц аьрха дIахо. Из партийни теркам дIахо тIоагIбича, керда методаш юкъе а йоахаш из творчески лелабеча бакъахьа хеr сона.

Дикка пайда эц районa къахьегамхоша шоай лаьттах а. «Красноармейский» совхозерча Асхабоа Шамсудина звено укх шера хIара гектара тIара 45,6 центнер йолаш фуалъякха хьажкIаш чуйицай. Ший лоалахочул Ачхой-Мартанерча цIи хезача Матиева Берсал а котваьннев из. Дика дов укхазарча механизаторашта кIа кхеде я.

Юкъера лаьрхIача районе укх шера 23,7 центнер гектара тIара йолаш ялат чуйицад.

Юртбоахама культурашта юкъе белгала йола моттиг дIалоац укхаза кхее атта йоацача шекара свекла а. Из кхеча боккхий говзанчаш кхийнаб укхаза. Дукха ба районе 500—600 центнер хьалдал уж гектара тIа кхееш бола свекловодаш. Ерригача районе цIи дIахеза я царех цаI «Гойтинский» совхозера Ахмадова ПаьтIамат. Укх шера 620 центнер свекла чуйицай цо хIара ший гектара тIара. ПланагIа 180 центнер мара йоацача 300-нега уж дIаккхоачийт дукхагIа долча боахамашка. Масала, «Гехинский» совхоза шоллагIча отделене деррига лаьтта кхебаьб язал хьувкъам.

Цхьабакъда, ерригача торонех пайда ийцабац районе. ЧIоагIа ювкъа а долаш дийцар конференце «Горец», «Гехинский» яхача шин совхозо шоай район юхаузналга. Кхаь миллионал тIехдоал цу шин боахама укх пятилетке даь зе. Берриге а хьанийпача тIехьабус кхьийбай боахам. Маьха ела я Урус-Мартанера шура, дулх. Дукха доахан Iаьтара дус укхаза (хIара бIаьнех 30—40).

4000 гектар лаьтта эа районе хий детташ. бакъда цу тIа кхеду хьувкъамаш вокх лаьтташка кхелераш массел мара хилац. Масела, Мичурина цIерагIча совхозе да цу тайпара сурт.

Шоаш пренех къачаьл деш уж кхоачамбоацараш юкъера дIадаха накъаяргйола предложенеш телар коммунисташа.

Уйла тIайодаш къамаьл дир «Гойтинский» совхоза директора нов. Кагерманова. — Пайда ца эцаш ютт вай эгара чIоагIагIа шиз бола цхьа торо, йоахар цо,— Из я — дика болх беча нахьа опыт.

Вайна хьалхашка хьалкхув къахьегама говзанчаш, бакъда дукха дIахо йодаш цар сердал. Бехке лараш вай да: Вайна хац сийгех ала бе, кхычарга из дIахьачийта, безам тIабахийта. Цу дукхьа бIарчча коллективашта юкъе цаI е ший мара хилац вай къахьегама сий хьалтьайду нах.

Цу гIулакха ерригa партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш специалисташ оарцагIбувларгбола хIама вIаштIехьдаьккхача нийса хургдаб ерригача районе, — аьлар нов. Кагерманова, — хIана аьлча боахамий экономика айяра низ болча рычагех цаI я из.

Дукха дийцар коммунисташа совхозий болхлошта, кулгалхошта, специалисташта экономически знанеш ялрах лаьна а. Дукха бац къахьегамхошта юкъе кIезиг-дукха хайча я экономически законаш ховш бола нах.

Цу гIулакха кIезига уйла тIахийтай «Красноармейский» совхоза партком. Цун секретара нов. Карлаева дувцар:

— Экономически знанеш школа я тха совхозе вIашагIъелла. — Цига дешаш ва 20 саг. Цар болхлошта дIайовзийт шоаш Iомаяь знанеш.

Юкъ-юкъерча наха дешар эшаш сaца йиш ц. Шерра доаржаде леза районе из гIулакх, хIара къахьегамхо къоалам бе а беяла уйла еш, хIаьта ше тохаш дола кулг мел пайдане, мел зене да ховш хила веза.

Из я эгара чIоагIагIа низ тIабахийта гIорта везаш дола экономика рычаг.

Цхьаькха а дар коммунисташа теркам тIабахийта белгалдоахаш районa партийни организаце дукхаленга дилача сов мела укх дегIа, кIезига хул цуи мугIараш юкъе керда парте хьайца дикагIбола механизатораш, доахан лелaдераш. Масала «Красноармейский» яхача совхозе укх тIехьарча шин шера парте мугIарашта юкъе керда 10 саг мара воаллаьвац, хIаьта «Гойтинский» совхозе цу юкъа цхьа цаI хьайцавац.

Из дош парткомий, юкхьанцарча парторганизацей балха повесташ тIа дукха лаьттадаш. ДIахо йодача хана из дага а лоацаш вIаштIехьбаккха безa болх, партийни организацеша, хIана аьлча коммунисташ дукха хиларга хьежжа мара массанахьа а дIахкоачалац партийни влияни.

Мела бита хинаб райкома профсоюзни, комсомольски организацеш района вахара хьинарегIа дакъа лаца оарцагIъядара болх а.

Уж а кхьдола а кхоачамбоацараш дIа а доахаш болх вай дIахьойя — район нийсача паькъа тIа яккха, гIулакхаш тоаде вIаштIехьдаргда вай аха уйла хозар конференце трибуна тIа мел баьнарий къамаьла юкъе. Да а да ма иштта.

Цига дакъа лоацаш хиннача Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Совета председателa нов. Гайрбекова дакъа а лаьцар къамаьл а дир конференце. Райкома секретараш хержаб **М. Ш. Баматгиреев, Т. Н. Голосова, З. К. Байболатов.**

М. ЗАНГИЕВ.

ТОЛАМИЙ ЛАРД

ШАЬЛА

ПАРТЕ XXIV-ча съезда маьдоагIара накъадахара, пятилетка толамца чаккхъяьккхара, производства резервех дикагIа пайда эцара иштта кхьадола дешаш дийцар Шаьла района партийни конференце.

Отчетни хана, аьлар КПСС райкома хьалхарча секретара А. Ч. Осмаева, парте райкомо, юкхьанцарча парторганизацей а берригача къахьегамхой а низ тIабахийтар КПСС XXIII-ча съезда, цул тIехьагIа хиннача ЦК Пленумий, XII областной партийни конференце, решенеш кхоачашъяра. Района халкъа боахама деррригача довкъошка толамаш даьхад. Пятилетке Аргунски индустриальни комплекса промышленни продукце боарам 35 процент лакхбеннаб, 30 процент лакхъеннай къахьегама оасарле, дикка лохденнаб продукци хьаяккхарга дIадодар. Дукхача предприятешка 2—3 бутт хьалха кхоачашйир пятилеткаи юбилейни шерен планаш. Из я Аргунски аьшкабетонни изделей завод, «Грозэнерго» ТЭЦ-4, «Чечингхозстрой» АТК, кхыраш. Эгара хьалхарчарца планированен экономически стимулированен кердача системага яьлар «Пищемаш», Грозненски керттера дулха комбинат. Укх тIеххьарча кхаь шера, аьлар дIахо докладчика, доккхий толамаш даьхад юртбоахама производстве а. Ка бола ялат цу хана чухь 7 процент дукхагIа хьувкъадаьд. Ялат дика хьувкъадарах района елар РСФСР Министрий Советсa ВЦСПС-ен карара кара тела ЦIе байракх. «Южный» совхозаи Ленинa, XX партсъезда цIерагIча колхозаеи хинал хьалха кхоачашйир пятилетка.

— Пхе шера планагIа 35000 центнер доаха доагIача метта пачхахьалкхенга 41236 центнер ялат дехкар Ленина цIерагIча колхозо, — аьлар ше, къамаьл деш цу колхоза председатела нов. Гунова. — ХIаьта цу хана планагIа 300000 центнер йолча 335892 центнер шекара свекла ехкар. Дулх доаккхалгеш кийчделгеш дикаа лакхделар. Уж толамеш доакхаш хьалха лаьттарий цIераш яьлар председателa. Уж ба механизированни звеной звеньевой Дешльханов Ширвани, хьакхарч кхоабача звеной звеньевойш коммунисташ Мегашева, Такалашева, доярка, КПСС член Айдамирова Минги, кхы дукха бараш а.

— КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тIа дувца гIулакхаш кхоачашдеш доккхий толамаш даьхад машинашъераша, аьлар ше къамаьл деш «Пищемаш» завода компрессорни установкай машиниста Алиева Нинас. Укх шера 11 бетта 58 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхояьй, арахеца йолаяьй шупаш, юла керда машинаш, шура чуйотта машинаш. Ший керттерча продукцеа совгIа бахача наха дукха эша 73 эзар сома маьха предметаш арахийцар заводо. Аргунски машинашъераш доккхий производственни толамаш даьха накъабоал парте хургйолча XXIV-ча съезда, аьлар цо ший къамаьл чаккхдолаш.

Коллективаша даьхача толамех дийцар «Южный» совхоза МТФ бригадира Солтаханова, «Джалка» совхоза керттерча агронома Алаудинова, дукха комбината парткома секретара Макарьева, кхычар.

Докладчикев делегатешен иштта дийцар производственни партийно - политически балхах, кхоачамбоацарех. ХIара шера тIехьаюсаш я Шаьла аьшкабетонни изделейи конструкцеи завод, «Чечингпромстрой» объединене СМУ, кхыраш. Производства резервех пайда эцаш колхозашеи совхозашеи, лоха я лаьттеи хьайбаш леладара культура, цудухьа хьувкъам лоха латт. Укх шера бIарчча хьанийнача районе юкъера лаьрхIача гектара тIара лоаркIаш 33 центнер хьажкIаш яьлача Куйбышева цIерагIча колхозе 24,9 центнер мара яланзар, хIаьта районе 220 центнер шекара свекла яьнача — 147 центнер. Ганараш гектара тIара 4 центнер мара даланзар цу боахаме, е районе даьннача шозза кIезигагIа. Промышленностея юрта боахамея лошкхаш кхоачамбоацараш дошкхаш цар керттера бахьан да кадрашца беш бола болх эсала хилар. ХIанз а лоха ба партийни организацеша бета организаторски кхетамеи балха боарам.

Кхаь шера хьикха яла езаш йола завод хьалъеш латта 10 шу да, аьлар цементни завода директора Индербиева. Заводага сметах дIадахийта даьрхIача ахчах 21 процент мара карадерзадаьдац цу сана чухь. Завод хьалъеш я «Чечингпромстрой» треста СМУ-3. Болхлой тоъац, во Iадашъю завод гIишлошъеча материалашца, кIезига бе инженерашй техникашй. ХIаьта 8—10 шера хьалъя тIаплошн болх бе йолаелийталехьа капитальни ремонт е езаш я.

Районни партийни организаце тIехьа тIайоагIача хана боккха теркам тIабахийта беза завод мехкагIа хьалгIаь ялахкарa. Вай республикана меттел, Къилбаседа Кавказа республикаш, Ставропольски край, Астрахански область хIана чIоагIа эшача цементаца Iалашъяра лаьрхIа хьалъеш латта из завод хьалъяр боккха лоархIам болаш гIулакх да, аьлар ше чаккхболаш Индербиева.

Республике йоаккхача ерригача шекара свеклах 40 процент свекла йоакх Шаьла районо, аьлар цу района юрта боахама управлене начальника Везерханова. Бакъда хьалкхерга дукха къахьегам дIабода, из культура лелаяра деча балхашта механизаци елга лелара лел.

Конференце балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС обкома секретарь Х. Х. Боков, Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министр Полушкин, «Сельхозтехника» объединене начальника Азанесов.

КПСС райкома хьалхарча пленуме КПСС райкома хьалхарча секретарала хержар А. Ч. Осмаев, шоллагIча секретарала — **М. И. Ильин,** секретарала Б. Б. Абаев.

А. КРИЛОВ.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИ ХАЛКЪЕИ ГІУЛАКХА

ЮРТИЙ, СТАНИЦАЙ, ПОСЕЛКАЙ СОВЕТИЙ ИСПОЛКОМИЙ ПРЕДСЕДАТЕЛИЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕЩАНИ

Нов. М. Г. Гайрбекова докладацара

Вай газета тІа хьалхагІа хаам бь кхинча тайпара, 18 декабре къахьегамхой депутатий юртий, станицай, поселкай Советий исполкомий председателий совещание хилар. Цуьнгахь доклад тІа республика Министрий Совета председатела нов. Гайрбекова дийцар дукха хьо йоацаш Москве хиначу, Советий гІулакхий лоархІамегІара лостамаш белгалдаьча юртийн поселкийн Советий исполкомий председателий Ерригроссийски совещание итогех. Цунна дуьххьалдеха докладчика дийцар «Къахьегамхой депутатий юртийн поселкийн Советий болх тоабара хьаькъехьара» КПСС ЦК соцам кхочушбарна леламаха КПСС XXIV-ча съезда йоаттІача тайнара нахьанкара дакъерта Нохч-ГІалгІай АССР моттигерча Советий декхарехь.

Цо белгалдьиккхар, партен Советски правительствен укх тІехьарча хена политически, боахама, социальни - культурни декхараш кхочашдара дакъера моттигерча Советий лоархІам лакхбара тІеерзаяь дукха лоархІаме решенеш тІаийна хилар.

Моттигерча Советий гІулакхаш лоархІамахи ше дуьйцаш доклада чикха хьедовзийтар республика къахьегама толамаш. Дог гІоадоаккхаш да уж. Мехка эггара хьалхачарна рапорт делар Нохч-ГІалгІайчено тхо шера план хаьал хьалха кхочашьйирах. Укх шера промышленни продукци 1,6-за алсамьйоьйай, къахьегама васоале 40 процент лаккхьбевйй. Цу шеа планаш совгІа 60 млн. сом генгти ахча кхоьдаь.

Къаьстта дика да мехкахьтадоша хьалха толаминш. Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединении коллективаша сентябрь бетта 20-ча дийнахьа а дева кхёйташьяй пятилетка. Республика совхозашкен колхозашкен дика дакхбенаб кхашкара хьувкьам, КІамт-дукха дийбед доахан кха тІера ойлахазеран, дукхагІа даха долалденнад дуах, шура, фуаш, тха.

— КПСС ЦК указанеш кхочаш а еш, — аьлар нов. Гайрбекова, республика партийни советски органаша гоьал боккха болх бьаб боахами культурни дегІабаьлуьяра дакъе юртийн поселкий Советий лоархІам лакхбара, опытни кадраш уж чІоагІьяра. Укх тІехьарча шерашка республика юртийн поселкайн Советий исполкомашка кулгалдеча гІулакхаш тІа ахийтаб дукха дика организаторш, дика кхеташ а хьинар долаш а боле нах. Царех дукхагІа бараш коммунисташ ба.

Массиал а болх беш йолча партийни советски болхлой областной курсашка 1968—1970 шерашка шоай говзал лакхъяьй юртийн поселкайн Советий исполкомий беррагача председателаш секретараш. ХІана лакхерчы юкъерча специальни заочни дешара заведенешка дешаш юртийн поселкайн Советий 52 болхло ва.

Къахьегамхой депутатий 168 юртий, станицай, поселкай Совет я хІана республике. Царех хІаране гІулакхашка Іелаьяте доккхий хувцамаш хинна. Цар балхе стьаь болгайоа гІулакхаш корта болаш, оперативно лелаеш хилара, нах тешабеи шоашта тІехьбехаи хьрда.

Республикерча юртийн поселкайн дукхагІа болча Советаша шоай шеррача полномочешка хьежжа чийцаб шоай болх. ЧІоагІа дика эланни ю шоай территоре тІа ядача колхозий, совхозий, предприятеи экономика дегІайоалаяра. ТІагІертта кхоачашде яьккий уж белача нахи культурно-бытовой гІулакхаш дара дош.

— Цу гІулакхе теркалъе йоагІаш я, — йоаи докладчика, — 1965 шера дена исполкома председателалла болх беш Федор Васильевич Зайцев а волаш волча Наурски районе Калиновски станични Совета балха опыт. Цу Совета территоре тІа улы вай республике боккхагІболча боахамет ва! — Ленина цІерагІа колхоз.

Станични Совето чІоаттІа уйла тІайохийт колхозы экономика дегІаккхувлара. Хадданза Совета сессешка, исполкома заседанешка дувца уттаду колхоза балха тІера лоархІамегІа дола дешаш. Совета дукхагІа бола депутаташ духхьал юртбоахам производстве болх беш ба. Уж социалистически ахе хьалха латт. шоашкара хьоккам а телаш хьынелча къахьегама оарцагІбоах цар колхозой. Царна юкъе ва укх шера хІара 100 жийна тІехьа 145 Іаьхар кьакхебаь колхоза жа Іу Хамилов Элмарза, станична Совета депутаташ Лазарева Мариян Карагичева Зинаида.

Производства лоархІамегІарча участкашка віашагІьехкий колхоза даалахье шиъ мотта хьалтарах юртбоахама балхьаш динагІа чакхдахаран тІахьожам лоаттабеш йола депутатски группаш.

ЦІу деррагача гІулакхаша ватту бьаьхкаб юртбоахама продуктай керттера тайпаш паччахьалкхенга доккара вхе шера план хапал хьалха кхоачашъяьча Ленина цІерагІча колхоза производственни гІулакхий. ХІьта цо а шиъ аргІанна йиш хьалийтай станица товарга ахча дІадахийта.

Къахьегамхой депутатий къаьст - къаьстача юртий, станицай, поселкай Совета балха дика опыт хьа а йовзийта, нов. Гайрбекова белгалдаьккхар, царех цхьаьрашна планаши паччахьалкхени хьалдашхара декхараш кхоачашдеча тІахьожам йоттабира йолча шоай боккьонех безза пайда ца эцаш хилар.

Цхьанна а шера шоай производственни декхарахи планаши кхоачаш ца деш йола юртбоахама промышленни предприятеш я я республике.

Масала, хьалдагІе а даьча лоархІамегІа, юрта боахама министерства 11 совхозо, 1970 шера боахама гІулакхий итогашка чехжача, кхо миллион сом совгІа зе дьаь. Царех я Шаьла районерa «Джалка», Урус - Мартана районера «Гоеты», «Гехинскийя», Ачхой - Мартана районерча «Лермонтовский», «Самашкинский» «Овощевод», Назрана районера «Назрановский» «Экажевский», МалгІабика районера «Ингушский», Надтеречни районера «Минеральный» совхозаш.

Укх шера 11 бетта план продукцена реализаци ира боврама кхочашъяьац Ачалхерча минеральни чий доаккхача заводо, Шаьла райпищекомбинато, СамуІашкарча консервни заводо, Ерммоловски Сунженски леспромхозаша, Нохьай - Юртарча райпромкомбинато кхьча предприятена.

Кхетадеш да, производственни гІулакхаш ве лелара хьалхара беххтохкаме эггара хьалха цу колхозий, совхозий, предприятей, хІьта иштта йоагІ-йоагІача министерствий ведомствий кулгалдой хилар. Цхьабакъда, цуна хьалхара хьадолча дакъе безам а уж предприятей боахамаш шоай территореш тІа далаш йола юртий, станицай, поселкай Советаш а.

Къахьегама оасарле лакхъяра, болх беш волча оборудованех пайда дикагІа эцара, ахчен материалаши кхом беш дІаахийтара дешаш Советий теркама юкъмоттиге латташ хила деза.

ДІахо ма дарра дийцар докладчика хьайбай продукце чекхара дахьхе, юрта тІирсаш хьалдере дешашка, юртарча школай, больницай, культура учреждений, бьта службы балха тІа кийслуча кІеккаштарча кхоачамбоацарех а уж хІадахьара гІулакха юкъе юртий, станицай, поселкай Советаша малагІа дакъа лаца деза а.

Моттигерча Советий кердача векхарий хьакъехьа ше дуьйцаш, М. Г. Гайрбекова белгалдаьккхар, республика юртийн поселкайн Советашта эггара лоархІамегІара дош лаьттах пайда дикагІа эцара тІахьожам лоаттабелгеи Іалам лораделгеи хилар. Юрта боахаме производства керттера средство лаьтта да. цудухьа цунах пайда дикагІа шар колхозий совхозийн экономика айергйола лоархІаме хьал да.

КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева аьнний: «Лаьтта лораде деза эрожен лораеь за Іеш, хариахьа, воал доацаш цунах пайда эцарах а. Из дага ца доккйтача далаш лаьттан хьурмат ца деши из духхьал доадеши йола моттигаш хІана а яйслуйдаь».

Дукха фактащ е найга колхозийн совхозийн оагІонгахьара савца, иштта общественни лаьттащ шоашкара дІалуецача промышленни предприятейн къаьст-къаьстача граждаиийн оагІонгахьара а лаьттанна доал доацаш. Ерригача организацешкен къаьст-къаьстача нахаген лаьттан законодательстве дехна кхоачашлайтара тІахьожам оттабе декхаройла я юртийн поселкайн Советаш.

Практика хьахьокх, юртий, станицай, поселкай Советаша шоай бокъонаши декларани толамe кхоачашделга кертерча дакъе цар организаторски балха боарамах тийша хилар.

Советски саги общественно-политически балха цхьакха вакъа ца хила мег мел дена а къахьегамхой депутатий Советий гІулакх цаІ доагІаш. Массанена а хьадийлла, ша мел дена доле хІама наха бІаргагучча денш дола, нахага кхоачаш, наха юкъера хьадолалденна хьадоагІаш Іаьлал да, духхьала а юкъарчал доацаш а халкъен цул лоІам кхоачашбеш йоле орган я Советаш, аьнний Владимир Ильич Ленина.

Совета чудоагІа юртарча нахара деррига хьакъаш, йоккхий а вегий а боахамеи кхетам баларах сарига проблемаш. Совете депутаташа шоаш юкъ юртарча нахара сатоегІа йоле проблемаш, уж шоаш ба Совето аь моллагІа решени кхоачашъежа віашттІехьдоахараш.

Республикерча дукхача Советий гІулакхий белгалдагІа йола оагІув я боахама культурни дегІакхувлача цар лоархІам лакхбар, цар балхе тІа демократически принципаш дІахо чІоагІьяр. Советий сессешкен исполкомашкен каст-каста дувца дахнад колхоза Устав кхоачашдара, къахьегама дисциплина чІоагІьяра, юртбоахама производство дегІаккхувлара, ахчен материалаши культурно - бытовой гІирсаи хьалдара, моттигаш товара тІаерзара дешаш.

Цунна цхьана, цхьайолча Советашка сессешка дуьша уттадераш хІара хечнари доадамбоаш дешаш да, депутаташа хакъе кІезига доаццаш хул сессеш, хІьата тІаьнаш йола ренешеш доалам болаш ва.

Іаьдала моттигерча органий сессей лоархІам лакхбара чийсса боккхача лоархІаме ю массазарча комиссейн депутатски группайн болх тоабар. Вахара накхацара бувзам чІоагІбе беза юрта сродаьша гІоала, общественни самодеятельни организацеех, халкъа тІахьожама группех кот гІортола я ешм.

Республикера юртийн поселкайн Советашка віашагІа а еьла, болх беш я 1128 массазара комисси. Цар болх дика беш хилар хьахьоккаш дола масалеш дукха доладе йиш яр.

Масала, харжархой накъа милта кхоачанду хьожача хана, халькъа образоване дешашта йолча Иерерски станична Совета массазарча комиссе (председатель М. И. Тишкова) зог тайшар, керда школьни здании хьальара хиеш юкъетІьяхара бахьан цу объекте болхлой низ ца тоьалга хиларах. Из дош Совета сессега дувцийта кийчдир комиссе, йоагІиш йола предложенеш елар, хІьта уж сессе тІа а ийшар.

Решени тІадийначул тІехьагІа из мишта кхоачашъю хьожаш гІахьожам оттабир. Комиссе инициативагІа граждааний сход а гулъь, цига нала берт віашттІехьбаьккхар школа хьальеча хІара цІенагІа кхоккха дийнахь болх берболаш. Цу гІулакхо сихйир гІирс хьалбара темпаш.

Цхьабакъда, хІинз а дукха я из болх хьинар тІадахийта ца лелабеш хьалдашка латта декхараш кхочачандара Советашта дерттІа новкъостел ца дели йола массазара комиссеш.

Нахаш Советаша айхха бувзамаш лоаттадеза лоархІаме хилар белела а доаккхаш, докладчика дувш бахача нахача Советаша беча балха лоархІаме форма вай юртий общественни вазарe тралицийне я чийна дІаэтта юртий сходаш хиларах.

Республике ерригаш а хІапа ва аьние йолча нах бахача моттигашка дика чакхьяшай шоача замах юкедисача зулямеча гІулакташа лоаттабу къовсам чІоагІбара дешашта тетаь гражданий сходаш. Бахача наха юкъе беча балха из форма дІахо а чакхьяха еэ, юртарча нахара сатоегІа дола дешаш дувца а уттадеш.

Цхьан депутатий жиахача кхоачашбулургбаш юртийн поселкайн Советашта тІадатта боккха болх. Царна новкъостал ду общественни самодеятельни организацеша: школашкарча родительски комитеташа, библиотекашкарчен клубашкарчен общественни Советаша, женсоветаша, улицайн квартальни комитеташа, новкъостий судаша, халкъа дружинаша. Вай республике 50 эзар ва цу тайпара активист общественни.

Из Іалахьмте йоккха низ ба. Цу ерригача самодеятельни организацейн активистий Доккхача декхарен балха хьинар айле деза Советаша юрташка деррига политически боахамеи декхараш кхоачашдеча тева уж дІахо а биеза бола Советий гІоинаш хилийтар дуьхьа.

ДІахо докладчика белгалдаьккхар, юртийн поселкайн Советаш паччахьалкхени производственни гІулакхий дерригача доакъошка а къахьегамхой хІера дешарча вахаре а советски законодательство тешшаме лорадеш чІоагІа латта езаш хилар.

Цудухьа віедза да йиш йолаш дац юртийн поселкайн цхьайолча Советий исполкомаша законность кхоачашъяра тІахьожам ца лоаттабарал совгІа, законоположени телхаеш йола решенеш цхьаза кхоаш а тІанйеш хилар. ХІьта цхьан бахьан да кхоачамболаш правовой культура ца хилар, законаш ца довзар.

ДІахо докладчика белгалдоаккх, къахьегамхой депутатий Советий балха гІа КПСС XXIV-ча съездо керда перспективаш хьелларгйлар. Цо итогаш ергья эІадалача укх 5 шера вай мехка экономикен культурен дегІаахара, кердача иле шеоа плана директиваш чІоагІьергья.

Нохч - ГІалгІайчен къахьегамхой, дерриге советски халкъ а санна, цІаккха а ца яьржача тайпара чІоагІа социалистически ахь а йоаржаяь пакъаболз парте съезда. Къаьст-къаьстача производственни коллективаша меттел, бІарчачь доакъой, районий, городий къахьегамхоша а рапорташ тел пятилетка задании хапал хьалха кхоачашъяьрах. Цу деррагача халкъа юкъарча ахьа юкъехэй къахьегамхой депутатий юртий, станицай, поселкай Советаш.

Советий низаш тІадерзале деза колхозаша, совхозаша, предприятеша планаши задании толаме кхоачашъяра а хІьта иштта нах баха моттигаш товерен бахача наха гІулакхаш дикагІа дерен балхаш чакхдахара а, нахаца беча культурно - просветительни балха боарам лакхбара.

Доклад чакхйоаллаш нов. Гайрбекова совещание дакъа доацаш хиннарашта дош делар, Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой депутатий Советаша шоашта хьалдашка оттадь декхараш сийлеша кхоачашдара доала хІама дергхиларах, цоетен халкъен шоаш бешe боккха тешам бoaберг па хиларах, Советски Союза Коммунистически парте XXIV-ча съезда иха йоаттІача тайнара цинъагІордахарах.

СУРТА ТІА: Республика юртий поселковийн станичийн советий исполкомий председателий со-совещание доахъаьнхой (аьрдехьара аьттехьа) А. А. Даурбекова,— Назрани района Долакх-Юртарча юрта Совета депутат, Х. П. Умаханова, — Грозненски района Пригородни юрта Совета председатель И. И. Исаев — Надтеречни района Братскерча юрта Совета председатель Х. Д. Вагуева — Советски района Итумкалерча юрта Совета председатель Ф. В. Зайцев — Наурски района Калиновски станични Совета председатель.

И. Панова сурт

ДОКЛАДАХ ЙОЛА ПРЕНЕШ

Пренешка эггара хьалха къамаьл дир Шаьла юрта Совета председатела В. Ю. Юнусова. Москве хиначу юртийн поселковийн Советий председателий совестий председателий совещание, аьлар цо, къаьста тьегойт юртий, станицай, поселкай Советаш санна йолча паччахьалкхен Іаьдала мгара дукхагІа йолча органий лоархІам дІахо лакхбара Коммунистически партен Советски правительствен даим йоакхо елга.

Оратора дийцар Шаьла юрта Совета балха а юрта бахача наьха вахаре а хиначу хувцамех. Шаьла шоаен кхоаен віаштІардаь цІеноаш, асфальт билла наькъаш долаш хІанзара юрт. Наьха цІеношка я водопровод, газ, электрически сердал.

Юртарча бархІ школе дешаш дагІа ялх эзар совгІа бер, царна хьехаш ва 240 хьехархо. Шаьлахошта гІулакх деш я районни больница, скоря помощи станци, шиъ фельдшерско - акушерски пункт, 20 тиеха общественни ахаран предприятиa, культура ЦІа, кинотеатр, клуб, кхоъ библиотека. Бахача наьа бытовой гІулакхаш деш а 26 мастерской, укхаза болх беш я промышленноста, гІишлошьара, транспорта предприятеш, «Джалка» яха совхоз.

Исполкома заседанешка, Совета сессешка каст - каста дувц цу предприятей болх.

Цхьабакъда, аьлар оратора, бахача наха бытовой гІулакхаш дела цІенхашттa тоале дезаш да. Бытовой гІулакхаш деча предприятешка тоьаш бац квалифицированни специалисташ, тайн - тайпара товараш, запасной оахааш, химикаташ.

Производство а культура а дегІайоалаечаба юрта Совета, депутатий лоархІам лакхбара тІагІертта къахьегарга оаха, аьлар нов. Юнусова шиъ къамаьл чакхдоалаш.

— 1967 шера 8 марта арабаьнача «Къахьегамхой депутатий юрташкарчен поселковии Советий болх тоабарах» болча соцанга хьежжа тхоай болх віашттІехьбоахкх оаха, — аьлар Ищерски станични Совета председатела К. П. Чеботаревас. Предприятешкен организацешкен бахача наха коммунально - бытовой культурнии гІулакхаш делга тоадара дукхагІа терко ю станична Совето. Масала, ерригача организацеша дакъа лацар сквер йолача цега гаьнаши эздаши дІахоча. Из болх віаштІехь5аьккхар исполкома массазарча комиссешен депутаташен.

Оаха къаьстта теркам тІабохийт совхозаша, предприятеша, учреждениеша законаш кхоачаш дара тІахьожам лоаттабара, харжархой наказаш кхоачашдара. Масала, йоллача хана школа йистеьнкха аьна депутаташта наказ дандар харжархоша. Из кхоачашдир. Хаийахьа болх бе йоалаелар керда школа.

Гаьнарча а дерІа кийчъянза а болча школе деша аха делаш хар хьайбаш дедахерий бераш. Цудухьа царна интернат хьехдла аьнна предложени елар депутаташа, аьлар нов. Чеботаревас. ХІанз цига дешаш да бераш.

Станични Совето а цуа активо а школай берий медицински, культурни учреждений болх тоабеча, къахьегамхошта коммунистически кхетам дуча, керда обрядаши ритуалаша юкъекхухьача доккха дакъа лоац.

— Дукха за йоашаш аза дакъа лецадаш хиначе юртий, станицай, поселковии Советий исполкомий председателий Ерригроссийски совещание керда доккхий декхараш оттадир Советаша хьалхашка, — аьлар цо. Цар хІар е хьинарегІа дакъа лаца деза юртий экономикен культурен айеча, бахача наха бытовой гІулакхаш деча.

ДІахо нов. Чеботаревас дийцар шоай станице хулача «Победа» яхача колхоз дедаеча совхозо доахача толамех, станични Советон цуа депутаташен цу боахама деча новкъосталах.

Вай парте даим йоахо ю моттигерча Советий болх тоабара, аьлар Мадиетянски юрта Совета председатела Г. Д. Ижунандова. Укх тІехьарча хана юртий поселковии Советий лоархІам лакхбара, цар материальни финансовни база чІоагІъяра дукха мероприятеш чакхьяьккхай Коммунистически партен Советски правительстван.

Цунга хьежжа тоабеннаб моттигерча Советий болх а. Исполкомаша, массазарча комиссеша, юрта Совета депутаташа хьинарегІа дакъа луш колхозий экономика айеча, производство культура лакхъеча. Совета исполкома юкъ колхоза перспективни плана, заседанешкен сессешкен лядугІ колхозий кулгалхой отчеташка.

Харжархой наказаш кхоачаш а деш Совета исполком дукха болх баьЗ юрт тоеш. Укх шера дукха гаьнаш хІаегІай, тоадьа наькъаш, пиерьяй водопровод, ремонт ный радиоя чуйналай хІара цІагІа, тІаьнта электрически сердал болх беш я 50 моттиг йола детсад.

Ведана райони хІезага хІама дакъа юрташкарча Советий материально - финансови база чІоагІьяра, аьлар оратора. Масала, Махкетински юрта Совет хьаьнача цІагІа я цуша цийна цІа хьи дойн болх бе чела ва. Оаха чІоагІа дея пассажирски транспорта болх тоабар.

— Тха юрта Совета болх тоабара йоакха новкъостал дир «Къахьегамхой депутатий юртийн поселковии Советий болх тоабарах» белча КПСС соцамо, — аьлар Гикаловски юрта Совета Р. Р. Темиляна. Тоабеннаб массазарча комиссей болх. Цар къаьстта теркам тІаухийт лаьттах пайда эцара закон кхоачашдера М. Буцуртанова керте латтина юртбоахама комиссе кулгал а деш аьхад чиеш довца наьнъаш. къаьнара нурьсараш дІахьяйлай. Сесос заседанешка дувц уахацІено лорайра, халкъа образовани, культура дегІайоалаяра дешаш.

ДІалахача шера хьехархошта керда цІе, детсад хьаде, улица тІа электрически сердал вахла аьнна депутаташта цакалаш деллар харжархоша. Уж гІишлош хьалъега тІехьа хІана ле тидаа а техха уж оарцагІьялар исполкоми цуя депутаташи.

Трибуна тІа ва Шалажа юрта Совета председатель Ю. Х. Цугаев. Цо дийцар массазарча комиссей балха опытах, торговле, бытовй, медицински учреждений, «Гехинский» совхоза болх тоабеча цар хьинаре дакъа лоацаш хиларах.

Хоаш да, аьлар нов. Цугаева, хІара Совета авторитет цо харжархой наказаш кхоачашдарах тийшa йоага, Шалажа юртсоветерь депутаташта бархІ наказ дьдер, хІанзале цорхІ кхоачашьдь.

Юртий, станицай, поселковии Советий исполкомий председателий Ерригроссийски совещание белгалдаьь мероприятеш кхоачашьяра беррига низ тІабахийта хьахьет юрта Совета депутаташа, массазарча комиссей членаша.

Совхоза экономикен дисциплинен чІоагІьяра дукхагІа йоалхо ю ТІой - Юрта юрта Совета аьлар «Октябра 40 шу» яхача совхоза директора Э. Х. Арапиева. Нагахьа салма хьалха дІаихача шерашка ялти хьакхІаши чуяча Грозненча студенташа новкъостал деш хинадале, укх шера гуйран балхаш оахош чакхдаьхар оала. Совхоза партийни профсоюзни организацеша, юрта Совета цак оарцагІбахарех віаштІехьдаьлар.

Цхьабакъда юрта Совета цигІ дукха кхоачамбоацараш а дІ болх бе мел логагІдола нах бац совхозе къахьегаш. Моттигаш хультанкха бокъо йоаш лаьтташ цІалувнаш а. Совхоза доккха зе ду хІара шера хьычахьа болх бе цах віаахаро. Из бахьан долаш йоах ца беш латт дукха юртбоахама техника.

ДІахо нов. Арапиева дийцар бахача наьха бытовой хьалаш тоадарах, больницаш, школаш хьалъярах, наькъаш тоадарах. ТІой-Юрта хьалъйй юкъера школа, 50 меттиг бола больница, поликлиника. Назране бола некъ биллаб.

ХІьта а, белгалдаьккхар оратора, йолаш йолча школа кхоачамбац. Кастта кхо сменагІа дейа дезарга берий. Цу тІулакха хІанзале а оарцагІъяж еза просвещение министерство.

Юртий, поселковии, станични Советий лоархІамерча декхарех цаІ да, — аьлар республика прокурора К. Д. Бурмистрова, — законаш кхоачашдар, правопорядоки бахача наьха хьашташ лоррдар.

ДІалахача шера землеустроительни органаша колхозийн совхозийн хаш лоадаь закон телхадаь, лаьтта бокъо йоацаш дІадийна бІаьш моттиган гучаьяьлай. Укх шера а дукха хиннай уж.

Къаьстта дукха ийслу бахача наьа бокъо йоацаш лаьтта дІадийна моттигаш Шаьла, Ачхой-Мартана, Ведана, Грозненски, Урус-Мартана районашка. Цхьабакъда дукхагІа йолча юрта Советаша тІагІертта къовсам лоаттабац законаш телхадераша.

Цхьайолча районашка хІанз а ледара къовсам лоаттабу цхьанаьь а балха боацача ирхала. Иштта, Ачхой-Мартана района Катыр-Юртарча Совета территоре тІа болх бе могарг а долаш общественно - пайдане балха воацаш 87 маІа саг вах. Уж тайпа нах низагІа бахха юкъеоврах, долча законах пайда ийбац юрта Советаша. ХІама ца деш бола нах гучабоахалгеи уж балха юкъеозалгеи тесса дитад МалгІобика района СоагІапчарча, Пседахерча юрта Советий исполкомаша. Кхи дикагІа дац гІулакхаш кхыча районашка а. Укх шера Наурски районе зуламе гІулакхаш лелдарах уголовни беххтокхаме эзача нахах 18 саг вара производстве болх беш хинналш.

Законности правопорядоки лорьеча юрта Советий сий а цар лоархІам а депутаташа беча балхо айбаь ца Іеш паччахьалкхени общественни организацеша деноа телачи лостамой новкъосталой айбу. Иштта масала, законо чІоагІдьйд къахьегамхой депутатий Совет раьза ца хинча депутат балхара дІаваккха йиш ю администраце аьнна.

Республике прокуратуре йолча дайдоша тешаа ду уж бокъонаш кастъ-каста телхаеш хилара. Юрта Советий исполкомаша шоай бокъонех принципиальни пайда ца шар баьзи долаш да из.

Къамаьл ду Надтеречни района Мекен Юртарча юрта Совета председатела А. А. Яеуева.

Юртий, поселковий, станични Советий исполкомий председателий Ерригроссийски совещане балхо, цуи материалашен документашен, — йоах цо, — моттигерча Советий лоархІам а цар сий а чІоагІа лакхдаларах Іешаш ду. Шоай бокъонех биэза пайда в эцаш лоархІаме организаторски а кхетина а болх чакхбоах цар. боахамеи культурен дегІаккхувлара планаш кхоачашъяра нах оарцагІбоахача хьинаре дакъй чІоаш.

КПСС XXIII съездех цул тІехьагІа хиначу КПСС ЦК Пленумайн решенеш вахаре чакхйоахаш юрта Совета депутаташа беча балхах лаьца дувц оратора. Укх тІехьарча шерашка дикагІа теркалдеш хиний юрта Совета исполком «Кругловский» совхоз боахам дегІаккхувлара, бахача наьха бытови хьашташ кхоачашдара, юрт тоадра, хоьжара дешаш. В. И. Ленина 100 шу дизара сийна тІаийца хиния декхараш кхоачашдеча хьалхара моттиг яьккхарах КПСС Надтеречни райкома карара-кара тела Цие бІаьрах гаьнай юрта Совета.

Трибуна тІа воал Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза председатель Н. П. Травин. Цо дийцар юрта Советан колхоза правленеши юкъера бувзам чІоагІбарах. Хала хете а, — аьлар, цо тхона хІахо я карагІдалаш дешна дукхагІа хулаш хІахо бахача наьха духийтина культурни хьаштаи диза кхоачашдаe. Турбаш ца тоъярах вах кхоачамхилал хаца Іалаибе цітала тхона, гІишлош материалаш яц.

Оратора тешам белар КПСС XXIV съезда сийна тІаийца декхараш кхоачашдара юрта Совета исполкомаи колхоза правленеи беррига низ тІабоккхаргхиларах.

— Теркам тІабахийта Іоманий оала Ерригроссийски совещане материалаш, — аьлар Нохчи-Юрта района Зандакски юрта Совета председатела Ж. Я. Яндурваева. Оаха дика кхетаду тІехьтІехьагІа тхоан дахача моттигаш дийза дола даьй хулаш тхо латтага, бахача наьха юкъарча организацеша хьинаре бола бара торонаш шерьекинала.

Тха юрта Совета, йоал цо дІахо, хьинарегІа дакъа лоац колхозач боахам айбеча. Цун тешал ду укх масала. Духхьала укх тІехьарча диъ шера тха юрта Совета терриоре тІа уллача Гагарина цІерагІча колхоза ахчан доход 2,5-за алсамьяьннай. Цу юкъа балха оасарле шоаза дегІаенай. Юрта Совета исполкома сессешкен заседанешкен дувц колхоза производственни дешаш. Къаьстта дукхагІа терко ю баха лаьттах пайда эцара, хьалха латтарий опыт йоаржара, производства торонех дикагІа пайда эцара. Исполкома заседанешкен сессешкен уж дешаш кийчдеча дикагІа юкъе ийзаш массазарча комиссешен юрта Совета активон. Решенеш кхоачашъяра тІахьожам лоаттабераш а уж ба. Пятилетка тІехьарча шу къаьстта дика чакхдоаккхаш латт тха колхоза къахьегамхоша. Плана 80 тонн йолаш паччахьалкхенга 198 тонн тхьамаш деххьад. Района хьалхара моттиг яьккхара хьовсий лоаттабу тха юрта Совето.

Трибуна тІа ва республика юртбоахама Министр И. В. Полушкин. Кхаши хьайбаши леладеча къахьегамхошта карагІдьяьинараш, юртий, поселковии, станични Советаш бь болх белгал а беш, цо дукхагІа теркам тІабахийтар юртбоахама производстве нийслуш долча цІенхаштарча кхоачамбоацараашта. Юртий, поселковии, станични Советаша КПСС XXIV съезда сийна тІаийна социалистически декхараш кхоачашдара шоашкара хьожам а телаш совхозийн колхозийн къахьегамхой оарцагІбаха беза аьлар нов. Полушкина хІанз Корттердар хьайбаш дика Іамгара довзыгга, хІацика шортта удобренеш тоесар, хьинахь техника, дІадув фу хийдар.

«Къахьегамхой депутатий юртийн поселковии Советий болх тоабарах» бола КПСС ЦК соцам арабаьча дина юртий, поселковий, станична Советий балха юкъе хиначa доккхийча хувцамех дийцар Грозненски райисполкома председатела Т. М. Эсимбаевас.

Райисполкомо даим тІахьожам лоаттабу Советаша беча балха, цун чостам тел, правовни эланеш карарерхар новкъостал ду. Юрта Советий председателаштен, секретараштен лаьрхІа советски актива школа хьайийллай районе. Балха юкъе нийслуш долча кхоачамбоацарех дуьцаш, нов. Эсимбаевас белгалдир, паччахьалкхен планаши социалистически декхараш кхоачашдара тІахьожам лоаттабара дукхача юрта Советий исполкомаша шоай бокъонех биззо пайда эцац ца хилар.

Юртий, поселковий, станични Советий бюджет кхоачашъяра дешашта хетадир шиъ къамаьл республика финансий министра П. Я. Гурсева.

Совещани чакхйоалаш къамаьл дийча КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретара М. А. Дорохова белгалдир коммунизм хьалъяра декхараш чоалхане хиларца дуьззденна советски органашта хьалхашка латта дешаш. Республика экономикен культурен дегІаккхувлара бола Советий лоархІама мах бь ворташ — ХІанз ІалахьмтелоархІаме да. — йоах цо — хьалха лелаеча юрта Советий опыт массанена дІайовзийтар. Иштта да парте хьалхашка оттадаь декхар.

Укх тІехьарча хана областной партийни организаце советашкен цун исполкомашкен балха хьожабаьб дукха коммунистан, комсомольцаш, лакхера образовани йола нах.

Ерригроссийски Совещане нн. Вороновен, Сусловен шоай доклаеш тІа белгалдаьна тайпара, лоархІамегІа дола декхар сенах латт аьнча, из латт хІара Совето шиъ бокъонех бизза пайда эцарах. Хоаш да, Советаша шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашделга партийни организацеша царна деча новкъосталах тийша долга. Тайп-тайпара формаш я цу новкъостала. Дукхача Советий партийни группай балха опыто хьахьокх партийни комитеташа новкъостал деча моттигашка Советий исполкомий гІулакхаш я дикагІа лелаш хилар.

«Юртийн поселковии Советий болх тоабара хьаькъехьарча» КПСС ЦК баьча соцамо белгалдаьх моттигерча партийни организацеша юрта Советашка керджача коммунисташта новкъостал а деш, общественни балха декхараш кхоачашдара цар белхтоаллам лаахбе безалга.

Доккхий а беххтоххаме а да Советашта хьалхашка латта декхараш, цудухьа городской, районни, юкъьаьшарча партийни организацеша эша новкъостал де деза Советашта, беррига низ тІабахийта безъ цар хьинар айдара.

Хьалхашка латте декхараш доккхий да, цхьабакъда, торонаш а йоккхий я. КПСС XXIV съезда сийна тІаийна социалистически декхараш хапал хьалха кхоачашдара республика къахьегамхой оарцагІбоахаргболча тайнара віаштІехьбоккха беза вай болх.

Доазол декъара

КЪОНАХЧАЛА ДИ

ХАНОЙ, 22 декабрь. (ТАСС). Селхан 26 шу хьийнад Вьетнамски халкъан эскар вIашагIтеха. Французски колонизаторашта дуьхьал тIом латтача хана (1946—1954) хьалаьнча ВНА-с къовсама барса школа чаккхьяккхай, дерригача халкъана цхьана ДРВ кортамукъен ший лоIамен хилар лора а деш. Из тIом латтача шерашка ВНА-с хIалак ваьа моастагIчун 436 эзар салтен эпсари, 435 самолет чуйтай, кхийола дукха тIема техника йохаьй.

1964 шера США империалисташ тийшача баллах летар ДРВ-ах. Из яр Къилбаседа Вьетнам йохаяра тIаберзабаь США-с бена фецарча тIема юхь. Республикана хьала йолча шу хана ДРВ эгтара чIоагIлегIа хьал а лоьцар, новкъостал а дир Советски Союзо, социалистически мехкаша, дерригача прогрессиви адамаша. СССР-ен социалистически лагера мехкашен масса а оагIорахьара новкъостал деш хиларо чIоагIбир ДРВ экономически тIемси низ. Агрессора денал долаш турпатен дуьхьал эттар ДРВ халкъа тIема низашн. ДIададана шерашка ВНА командоване даниеех. Къилбаседа Вьетнама сигалара чуйтай 3371 американски самолет.

ХIака, ДРВ суверенитетан кхерамленнен тIаккхуадаш дола гIулакхаш ВIашагIкхийттача Штаташа юхадоладьна хана Къилбаседа Вьетнам турпала лораеш йоах, моллагIа дале а провокационни гIулакхе меттахьа хIама кхетаргья.

ВНА 26 шу дизар белгалдоаккхаш, ДРВ лоравераша, дерригача вьетнамски халкъо а сакиа, шоай тIема позицеш тIара моаршал дайт Советски Союза, дунен тIарча шоай берригача вежарашта доттагIашта пар массе оагIорахьара новкъостал деш хиларах.

ЗУЛАМЕ МОРХ

НЬЮ-ЙОРК. 22 декабрь (ТАСС). Атомни радиаци хьахийнай 18 декабре ВIашагIкхийттача Штаташа Невада яхача штате полигоне лаьттай кIалха клерин тохкамаш дарах — из гуча даьнай эккхам хинначара 729 километр гаьна йолча ЮТА яхача штата центральни районаш тIарча атмосфере.

Атмосфере радиаци ексерани яца ала сихъелар комисси. Из деш комиссе юкъедахьанзар «Лаьттах лоадам бовццаш радиаци кхийтта хиана хила мегар».

Комиссе дувцазар радиациони морх США къаман доазол тIехьала а лоаллахарча пачхьалкхен территоре тIа кхача а йиш йолаш хилар. Нитта хIамо хилча, белгалдоаккх АП яхача агентства. США-с докалу 1963 шера даь атмосфере, космически ара, кхыча моттиге, нагахьа свина из эккхам беш юрисдикци ена е тIахьожам лоаттабеча пачхьалкхен территориальни доазонел арахьа радиоактивни хIамаш IотIаелхаргйолаш хуле, клерин тохкамаш дечта сецадарах дола договор.

КЕРДАЧА ЦIЕНОШКА БАХА ХАЙША ЭЗАРАШ

ВАРШАВА, 22 декабрь. (ТАСС). Керда шу тIаккхоачаш эзараш бола польски къахьегамхой керлача цIеношка баха ховшаргба. ДIайха деноош оттарах пайда а эцаш, гIишлошъераша тIагIертта къахьег шера план тIеххкоачашъе гIерташ. Жешуве цар хIанзе а болх бу 1971 шера чотах.

ДегIа а йоагIа, хозагIа а хул къаьна Люблин. Чуйнна балхаш ду «Солнечни» яхача моттиге керда нах чубаха цIеноош хьалдеча. Укхаза хIанзе а хьакхьчаб 5 эзар соагIа дезал. Укхаза хьалъньй 10 тика, шн школа, берий беш. ПланагIа кердача районе вахаш хургва 50 эзар соагIа саг.

Варшавски гIишлошъераша а рапорташ тел керда объекташ хьалъньяхарах. Шу чакхдалалехьа цар хьалдаь доахаргда нах чубаха 20 цIеноош.

ДЕХАР ТIАЙЙЦАДАЦ

НЬЮ-ЙОРК, 22 декабрь. (ТАСС). Американски къонача коммунистка Анджела Дэвиса адвоката Джон Абта селхан США лакхехьарча судагара дийхар «саг вувча дакъа лоацаш хиннай» ахаш вIашагIлелла бехке еш йола из калифорнийски Iаьдална дIа ца кхачийтар. Бакъда Абта даь дехар тIайнйцадац США лакхехьарча суда члена Джон Харлана.

ХьалхагIа хоам баь махиллара, Калифорне Дэвиса е йIаьххача хана Iабахта алла суд ергья. Бакъда, Абта ахачох, калифорнийски Iаьдало цхьаккха тешал доаладьдац къона коммунистка «бехке» хилар бакъде йиш йоаш.

Испане нах лувцар

ПАРИЖ, 22 декабрь. (ТАСС). Компарте моттигерча организаце кулгалхоех ба аьнна бехке а баь Севильера 24 саг лаьца чуваллва испански полице, ахаш хоам бу Франс Пресс агентство Мадридера.

Нах лийцар полицейски операции ена хана. Полицейски чиновникаша бена хоамах, дукха ха йоацаш Бургосерча процесса дуьхьала ях Андалуйе демонстрацеш вIашагIтехьаьхараш ба лийцарат. Лувцача хана цаьгара коравьй амнисти йийлоли массейс юкъара забастовка йоая тIаьхьехан йола листовкаш.

ЭРСИЙ МОТТ IОМАБУ

Дамаске Советски культурни центрерча эрсий метта курсашка керда дешара шу доладеннад. Укхаза деша баьгIа тайп-тайпара профессеш а хьанаш а йола нах. Парташ тIа баьIаш вIаргаеп йиш я геттара къона дешархой а студенташ а, болхлой, инженераш, лораш, писателаш.

Сирийски столице баха нах эрсий мотт Iомабе безам болаш хилар хаддаьза алсамдуьа, хIаьта из Iомабе даьа бараш курсий долча торонел гаьнна дукхагIа а ба. Из доашхали вай мохк, цунна Iилман, техника, культура даькъе карагIдийнна Iалаьмате доккхий вIулакхаш Iарвашта хьамсара хилар алсамдуьлларца.

«Эрсий мотт харо новкъостал ду сона школе болх ба, — аьлар дамаскски школа хьехархоча Хикмат Хадж Ибрагимова дешара шу торжественни дIадоладеча. — Советски дешара пособеша къоастам болаш а массе оагIорa а сирдайоах проблемаш».

Занятешта курсашка вIаштIехьадаьхача хьалашта чIоагIа раьза хинна ба дешархой. Опыт йолча советски педагогаша Л. Моховас, Л. Венивидовас, ка малкала а юалаш, моттигерча хьалашци дIатаръю Московски пачхьалкхен университетеи Патрис Лумумба цIерагIча Халкъий доттагIала университетеи зем бакъха йола хьехара методика. Шерра пайда шйбу лингафонни кабинетех, кердагIа долча годтара пособеех.

Кастта кхи шу дузарва Советски культурни центрерча эрсий метта курсий. Цу юкъагIа уж дистехха кхийнад вIаьн болча сирийций.

М. ДРОБОТЯ,
ТАСС корреспондент.

СССР ВЕЖАРАШХА ДЕЧА НОВКЪОСТАЛА

УЛАН-БАТОР, 22 декабрь. (ТАСС). Советски Союзо вежарашта новкъостал а деш хьалъеш латтача — № 3 йолча Улан-Баторски электроцентрала хьалхара аргIа тахан эксплуатаце дIаеннай.

Из ТЭЦ — Монголе энергетически промышленноста эттара йоаккхагIчарех йола керда гIишло хьалъенга зиь шера дIаьхделар. Из хьалъеча монгольски гIишлонхоша—энергетикашца цхьана шоаш кхо ца беш къахьегаш ба Советски Союзера специалисташ.

Фоторепортажа разделагIа Прагехиннача «Интерпресс-70» яхача дунен халкъашта юкъерча выставке дото медаль хьожаь доаа малхбузенгермански фоторепортера А. Кемпкенса «Германе Федеративни Республикера полици» яхача серецара сурт.

ЧТК—ТАСС сурт.

АПН ТЕЛЕТАЙПНИ ЛЕНТА ТIАРА

МИНИ-БИБЛИОТЕКА

ВАРШАВА. (АПН корр.). Катовицерча архитектора Шкоцие квартире книжкай ший тайпара коллекция я. Цо гулъяь из хIаьта-ийсагIа лаьча, 30 шера шекийчъяй экспонаташ. Цу библиотека моллагIа «том» цIазеторгий кIенга чу... хошаргья. Мини-книжкаш къаьстта ший тайпарча пероця дьатIаядаьд Шкоцие, чылла заьна тийтад, тIорсьа беттагаргашта юкъе дехкад. ЧIоагIа хIама доккха хетийташ болча книжа вIалга новкъостлалца мара дешийургдолаш дац уж.

Библиотека юхьаьна дIайолаеча хана хинна эгтара хьалхара книжкаш 20 миллиметр дIаьхен 15 миллиметр шерен. 112 оагIув йолаш дар. Из бар 1844 шера Силезерча кIадаш деча болхлоша яьча восстание хьакъехьара исторически тохкам. ВIарчаяя сере — ишта тIом хьалехьа архитектора хьаяьна 12 «томо» а — чулацанй дIаяхача замаладьарча гIорбаьначa наьха биографеш. 1945 шера тIехьагIа Шкоцие арадаьхад Склодовская-Кюри Марях, Костюшко Тадеушах, Гутенберг Иоганнах дола книжкаш.

ХIанз, Коперник ваь 500 шу дизаре кийчо еш волча Шкоцие арахийцад ший коллекцева юкъе эгтара зIамагIа — 2,5 миллиметр дIаьхен 2 миллиметр шерен дола книжкаш. Цул тема сийлаьа-воккхача польски астронома цхьара Iилма даькъе ийна карагIдаьнна доккха хIамен. 30 оагIув йолаш да книжкаш.

□

КЪУВСАМ ХИННА ДОШ КЪОАСТАДАЬД

«Илиадех» «Одиссееa» хьаькхелдар малав — цхьа саг хиннав е массеха саг хиннад — яхаш дукъаь зо хьалхагIа дена къувсаш дьадена дош хуйле ха йоацаш электронни хьаьно къоастахаьд. «Млады свет» яхача журнало бена хоамагIа, электронни машина, ткъаь итт секунде тIаьа пхиь миллион дош дьацха а яьина, соцам баьб, автор цхьа саг мара хила йиш ца хиларад.

□

АВТОМАТО ХЕРЖ

СОФИЯ. (АПН — «Софияпресс»). Болгаре столицерча Iилматохкама института болхлоша хьаяьй ший тайпара йола сомаши баьцалдаарашн... цар бесага хьежжа херда автоматически приспособлени. Цар кхачара боарам къоастабу фотоэлектрони устройства.

ЛаьрххIа йолча поточни лине тIа вIашагIъеллача автомато массехк итташ болча болхлоша мисcел болх бу. Из къаьстта а эффективни я цIенъяь помидораш херш, хьалха кхача баьцалдаарашн, пепенкаш, гIамагIаш хержаш.

□

ДУНАЯ «РАДАРНИ КАРТА»

ПРАГА. (АПН — прагопресс). Кердача метолагIа Дуная хьарсаяа карташ даьяа баьаеб чехословацки специалисташ. 700 километр дIоаххад долча — Братиславагара австрийски Линц яхача города кхачалца — кхо эзар сурт даьккхад «Тесла-ПП-3» — ЧССР-е кийчъаьча. къаьстта ший тайпара хьаьнча радиолокатора новкъосталца. Городаш Братислава, Будапешт, Вена яхача моттигерчен кемашта кхерамe долча кхача цхьаьдолча хи доакъошкарчен Дуная «радарни карта» макет оттаяьй хьаккхьчача дашей лаьда тIа.

Вьаьне балхах хьаьшоваараш дунаен юкъе дехаь доацеш хиннаб Австре, ФРГ, Венгре, Югославе, Румыне, Чехословаке дунайски пароходствай эксперташ. «Радарни карта» макет бокхача маьхе даьрхIай. Кастта оттадергдолаш да европейски континента лоархIамагIа болча хи тIарча наькъа къоастам фоллеш дола карте, хIаьта ю кемаш лелара йола кхерамале дикка iолашагIа а хулийтаргья.

ДУНЕН ТIА 16-ча МОТТИГЕ

ТОКИО, 23 декабрь. (ТАСС). Японе валови къаман продукт, экономически планироване бюро даниех. 1969 финансови шера (шу чакхдаьннад 1970 шера 31 марта) 62.433.300 млн йен хиннай.

Иштта, къаман валови продукт яккхаахь дунен тIа кхоалгIачу моттиге мора яц хIала Японн.

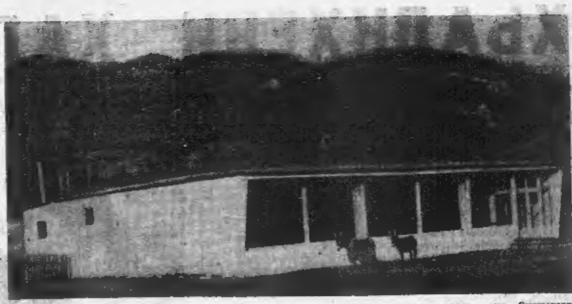

СУРТО БЕХК БУ

ЦХЬАЬ ЙИСА ТИКА

Варам наIарга латтарах шоана вамоттаала сурта тIа хьагур хьайбай помещени я аьнна. Из Сунженски района Мужеча хьалъь продовольствени тика я. Ах шу гарга ха яьнай из тика эксплуатаце дIаенна. Цхьабакъда юртара нах сагота бале я, из хьелла сагота вай Сунженски райПО председатель воа. Шаипов.

ГIишлошъераша чIоагIа къахьийтад из сиигIа хьалъь йикха гIертаж. ТIаккха хьал а яь дIаоттайича сага ца эшаш хIана йисай. Фул цуь бахьан?

Х. СУЛТАНОВА сурт.

СПОРТ ЕЗАРАШ

Цхьа — ши шу мара дац Назрана берий спортивни школа вIашагIъелла. Бакъда, ший тIехьие беркате хургйолга хьаьъехад цо хIоказькье а. Езеннай из бераштa! ХIара денна 2—3 сахьата юо вIаь соагIа бераш гуллу цун физкальни залашка.

Уж укхаза Iомалу кIантокаргех гага, баскетболах волейболах, лоаза, иштта кхы а Салъердама, къахьегамах ваза хул берий уж саьлаташ. ДегI мукъа а даьккха чуваьна дикагIа дешалу. Са «ераьа» дац, ерриге уйле дIатIейода хьехархоша цIагIа бе беннача болх: дешара, йоазонна. Гучадаьнна, спортаца доттагIал лададеча берий сакхетам лакхагIболга, дешарах уж дикагI кхетиге.

Спортивни школа укхазарча школе-интернате я. ХIаьта цун филиалаш Назранерча № 1 йолча, Наьсар-Кертерча, ТIой-Юртерча школашка, техникуме я. Уж дIаьхьа вьяза хилар во дац, хIана аьлча, шоаш дешача бахача из гIулакх кхоанешде эгтагIа да къонача спортсменашта.

Фу бераш йитай цу школо шеа вIашагIъеллача хана дена? Хьа жаргда вай цига хьалхийнача «Сийг» яхача берий футбольни командега. Республике дIаейзай из команда. Наьсарера къона футболисташ вIаштта кхоза республика чемпионаш хиннаб тIехьарча хана. Укх шера мара хьалкар моттиг дIаннийцаьац цар (шоллагIа моттиг я цьрга кIаьа).

Цу командана юкъа ба центральни нападающий Бузуртанов Къурейш (Назранерча № 1 йолча школа дешархо). ХьалIадозаIача шеоа юкъа шнй чемпиона титул хьаьккха кийчлуш а «Сийг». Из иштта беркате, хьинаре хилар эгтара хьалха белгалвенна воагIа цуй тренер Алиев Салман. Из ва юкъанцa дена цох дIа цо хьастам, цунна ший знанеш, низ дIалуш хьавоагIар.

ХIанз Наьсар-Кертерча школерна цу района спортивни школа филиала кулъгал деш а цига физкультура преподаватель а ва Салман. ЧIоагIа тергам гIабоийт цу школе спорта (директор воа. Льянов). Методически юйса, сакъердаме чакхьоал укхаза физически кхетама урокаш, урокашказ боацача хана тайп-тайпара спортивни вовзараш тул сапаргIатарча школа спортзале ноа. Кест-каста кхача школай спортсменашца акье буал уж, вIаштгIбеттаку.

Хийч а яь йоккха спортсмений актив вIашагIчелай цу школе: 25 къона инструктор, 20 судаха ва укхаза. Школе болх беш ворхI спортивни секци я. Укх тIеххьарча цхьан шин шера цу школа массоен разрядаш йола 250 спортсмен, хIаьта 216 ГТО-о ГРЗ-ен значкисташ кийчбьаб укхаза. Цудувьа района школашта юкъе хьалхара моттигаш дилла а Наьсар-Кертерча школага кхоач.

Лоацца аьлча, района спортивни школа тешаме оагIув цига ба. Шоай болх дика вIаштIехьбаьнкхаб вай йийцача техникумерча Назранерча № 1 йолча школерча филиалаша а.

Къона спортсменаш Iомабеча бокъахагIбарах а дош ала лов. Царна юкъе ва ворнгача республика воаза спорта мастер борец Оздоев Зяудин. КIантохергаа нагара гоеввл, культура дикка йолаш, цу спортаца боккхa безам болаш да цо Iомалу бераш. Бокъонца бола профессионалаш сакна хьуьа уж бореца чIуесе на. Района кIантзекха дIанзавй хургболча борецой дешархой Торшев Мухьмада, Кодзоев Вассамбика, Парчиев Мухьмада, кхыберий цIераш. Къоначa борецой команде тешаме я.

Дукха ва йоацаш цхьанкха спорта мастер вовла бераштa хьаха. Из ва Москвера юртбоахама академе а венна цIоаенна Мальсагов Мальмая. Цу спортшколе хьакаш ва Назрана сборни футбола команде юкъе белгалвенна «Электроинструментере» фрезеровщик Дакхильгов Борис, техникумера физкультура преподаватель Битиев Iаннхан, кхыбараш. Лоацца аьлча, къонабарашта къехам бола а лакхача спортивни гоазалца уж Iомабе йиш йолаш а бола нах района болаш ба. ТIой-Юртарча школерча филиале кулъгал деш ва укх шера октябре бетта республикански спартакиада чемпион, хьекархо Гайтов Юсап.

ХIанз района спортсменашта эгтарй чIоагIагIа эшар—помещенеш я. Уж ца гоьыр баьгал долаш дика дIабодац района спорта болх. Дукха Iа а района цхьа центральни спортзал эша. Из йоацаш е. Школашка дегIана бераша кIезига-дукха аьттув болаш да из гIулакх: укхаза цн-ший залаш я. Бакъда, деша ца багIача кхувш боагIача наьшa шоай къона низ, хьинар, спортивни творчество гучайоина моттиг яц. Цу гIулакха йоакхо ца йойя воагIа лелаьдаргда укхазе спортивни гIулакхаш. Из хилийта йиш яц.

Назрана декъаррийле я Даьхен къона, низ бола, ункахцIена тIехьие кхее. Хьакара юкъа йолаш а Спортсмений кхост бе безе хIана бола беш йолча берий спортсменаш.

М. КАРАЕВ.

ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОШТА

«Фермашка Iа» яхаш а укх шерарча шийттлагIча номера «Сельские зори» зонаьлаш журнала хьалхара статья. Къилбаседа-Кавказа боахамашка Iаи заманаьх хьайбаш леладара урожех дувц цу статья тIа.

КПСС XXIV съезда накъбола-хо» яхача рубрика кIал «Юбилейни шерара ялат» яхаш хоам ба кепатеха. Укх юбилейни Ленински шера кхаш леладеча юртбоахама къахьегачхой керттера хьокхамаш доаладу цу тIа. ХIара гектаро тIара пхийт-пхийтта центнер чу а эцаш 63,2 эзар тонн ялат дехкад пачхьалкхенга Дагестанерча юртбоахама къахьегамхоша. Нохч-ГIалгIай республика колхозийи совхозийн болхлоша хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 20,1 центнер чу а дена. 119 эзар тонн ялат дехкад пачхьалкхенга.

Ставрополерча юртбоахама Iилма-тохкама института директора экономически Iилмай кандидата воа. А. Никонова язъяь «Научные основы земледелия» яха статья уйла тIаяхийта еша еза. Юртбоахаме культурай хьунакьан лакхбара торолех дувц цу статья тIа.

Коммунистически вирте тIехьехамца миллиошкаш кхалнах трактораш тIа хайнаб КIезига беш цу тайпара кхалнах Къилбаседа-Кавказа боахамашка. Ростовски областерча кхалвея дувц «Машинаш кхалнаха лелаю» яхача статья тIа. Ростовски области Тацински района XXII партсъезда цIерагIча колхозa механизатора комсомолка Ионова Людмилай сурт да журнала тIа.

«ВДНХ-а дипломанташ» яхача рубрика кIал кепатехай Дагестански АССР-а «Кизлярский» совхоза къахьегамхоша шоай опыт гучайоаккхаш яздаьча дувцараштa. Иштта, цу совхоза директора Дагестански АССР-а заслуженни экономиста воа. И. Досоева дувц цхьаккха хIама тIа ца йоалаш хиннача лаьтта плодороди меттаоттаярах хIанз цу лаьтта тIара чуэцача комсий хьувкъамахи. ХIаьта совхоза чхьагIар деш волча М. Дарвенко дувц боахаме кийчдеча чхьагIарех. Цу боахаме кийчдеча чхьагIара вай Даьхени доазол дехьен хиннача тайп-тайпарча конкурсашкех выставкашкех ийс дошон итт дотон медалаш еннай.

Теркам тIабахийта еша мегаргья жайн гаьзарнйи лелаяра института массехк автораша язъеь «Жена культурни даьгIелиш» яха статья.

Дагестанерча юртбоахама Iилма-тохкама института Ахтынски доамаи - агагIарча станце агролаборатора заведующе С. Садыкова язъяьй «Дагестана доакъера целина» яха статья. ДаьгIений плодороди лаьхъяра резервехи республике хьалха латтача боахамашка цу резервах пайда мишта боаккхен дувц цо ший статья тIа.

КIоарга чулоацам болаш я «Шерье доакъарий ассортимент» яхача рубрика кIал яхаь статьяш. Царех цаI я Нохч-ГIалгIай республика грозненски госсортучастка агрономашна А. Скибника ен М. Сергиенкоси «Урожайные и устойчивые» яха статья.

«Силосаца болча интательни хIамаех дукхагIа пайда ю» яхача статья тIа Воронежски юртбоахама институте профессора хьехам бу хьажкIай силосаца болча протеинах пайда мишта баккха беза.

КIоарга чулоаши болаш, юртбоахама къахьегамхоша йийшача, шоашта пайда эцаргболаш кхы а дукха статьяш а «Сельские зори» яхача журнала тIа.

С. ЧЕРВОНЫЙ,
«Сельские зори» журнала ре...

Нах раьза ба

Юбилейни шера укх тIеххьарча бетта къаьстта дика хайоалаш къахьегаш ба Карабулакскерча шийнан мастерской болхлой.

Кастта хьахул керда шу. Цудуьнна кIезиг [illegible] хьийтар а гоазаьа уххача юрташкара наха а дукха заказаш тел царга костюмаш, пальтош, кочамаш, хьмеда барзкъаш де яхаш. ХIаьта барзкъаш дераша шоай дерригa хьинар, говзал дIалу нахьа хьашташ хаьнадьен дешен кхоачашдара.

Мастерской коллективе дика къахьегарцен лакха говзал йоаллаш хиларцен белгалъвинна я барзкъаш доахар А. Алиевна. Хоза хеташ тег барзкъаш тегараша воа. Алиевнас хьадаьйна барзкъа.

Иштта заказчикаш раьза балаш кхоачашду шоай декхараш кхаьлнаьха бовзнъаш деча мастераша А. Тренинаси, Г. Стрелецен, пальтош, костюмашь хьеш бола мастераша А. Воронина, Д. Драгана. Цар шоай заданеш 120—130 процент кхоачашъю хIара бетта.

Карабулакски барзкъаш дерий кулгаша хьадаьча барзкъашта нах раьза ба.

Иштта КПСС хургйолча XXIV-ча съезда къахьегама соагIаташ хийцдеш ба Карабулакскерча шийнан мастерской къахьегамхой.

ГОВЗАЛ ЛАКХЪЯРА

Общественни Iилмай кафедре преподавателашта лаьрхIа пхе шерара... семинар вIашагIъеллай Грозненски мехкдаьтта институте. Семинаре еша лаьрхIай: геологех, мехкдаьттапромыслови гIулакхах, иштта механически, мехкдаьттатехнологически, гIишлошъяра гIулакхех йола лекцей курсаш. ХIара курсах факультеташка Iомадеча Iилмаех йола массехк лекци ешаргья.

Семинара хьалхара занятии хиннай. Цига «Нохч - ГIалгIайче мехкдаьтта йоллача моттигий геологически строени» яха лекци йишар доцента А. С. Гончаренкос. Профессора Г. М. Сухарева йишар «Укх тIеххьарча шерашка мехкдаьттапромыслови геологех гидрогеологех кафедраша баьча доаррахингIа болча тохкамах», яха лекци.

ДЕШАРХОЙ ДОТТАГIА

Дукха ха я Грозненски № 11 йолча школа дешархой Исмаилов Владимир Васильевича хьаьнча макеташка, ядаьча сурташка хьажа безам болаш лела. Юкъера хьагIаэттар из ха.

Безаме тIаэц пенсионера Владимир Васильевича ше волча даьхха бераш. ДIачудуе ше кийчъяь экспонаташ латтача зале.

Боккхача теркамца хьеж бераш В. И. Ленина массехк тайпара сурташ тIадолча клишешка, самолета макеташка, постамента тIа латтача металлически танкашка, искусство дукхавеча Исмаилова ше докка лаьцача Даьхен Сийлахь — боккхача тIема цхьанца доагIош дагалоацаш дийхкача сурташка. 242-гIа Тамански горнострелкови дивизе Грознера Праге кхаччалца баьча тIема наькъа схемага, дуккхеча кхыча бахаишка.

Ше хьаяь экспонаташ, ядаь сурташ гойтарал совгIа цо бераштa дувц царех хIаране историех лаьца а.

— Дядя, Володя, хоатт берех цхьанне, — мишта дехк Iа сурташ?

— Бера хана дена сайна дукха йийза искусство йицъяь а цунах къаьста а ваха магац сона. Архитектор волаш айса болх бена хана а сай кIезига—дукха юкъа йисача хана сурташ дехкар аз. ХIаьта хIанз пенсе вахав, хIана ераш ка дIаяхьа йиш йолаш во со сайна дезача гIулакха тIа. Цул совгIа наха пайда беш, цар на эшаш ваха безам ба са, аьле юха жоп лу Владимир Васильевича.

Каст-каста хул дешархой В. В. Исмаилова волча. Цо царна дукха сакъердаме хIамаш дувц, тайп-тайпара беседаш ю искусствах.

В. ИГНАТЕНКО,
№ 11 йолча школа хьехархо.

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоалаш Грозненца хувцалуш мохкий а йолаш доадина йолчия а. Йоацеш, малхбоалехьара гIаьххьача боаламе, цхьаза чIоагIа мух а хьеххаш ха хила я фегаза температура [illegible] йоацаш 3 — 8 градус [illegible] хала а тар-лу. ДIаховча шин дена шин буси хувцалуш мoрхаш а йолаш, доадама йолчия а йоацаш, пхьаша йолча моттигашка доха а доаллаш хьала лостам биацаш, гIийло, гIаьххьача боалаше кхочаш мух а хьеххаш ха хила а фегаза температура бийсашка 4 — 9 градус шелал йолаш денока 4 градус шелалгaва 1 градус йIовхалга кхоачаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ЛадувгIа, хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ
24 декабрь

18.00 — Передачий программа. 18.05 — Дешархошта фильм. 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.50 — Юртбоахама эвлаий школа агрохимически картограммаш а уж юкъелхар а. 19.25 — Коммунистий хьалхалатт. Партий Ленински района секретара Галкова выступлени. 19.35 — Киножурнал. 19.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.00 — Шоана бераш. 20.20 — Передачий программа. 20.25 — «Невероятный Иегудиил Хламида» яха художественни фильм.

РАДИО
24 декабрь

6.30 — Халкъа ашарш (гIалгIай меттала). 6.50 — Реклама, хоамаш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.26 — «Сердало» газета обзор. 9.25 — Лирически илеш (гIалгIай меттала). 10.05 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 10.30 — Партийни съезда наькъа долаш. Язъо бу пайда (гIалгIай меттала). 16.35 — «Шоана, хьалхарьа» яха радиожурнал (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.15 — «СССР-е даккхьйрча Совета шоллагIча сесси материалаш Iомабеча беседа» (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.00 — Ашараш. 18.10 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ
25 декабрь

18.00 — Передачий программа. 18.05 — Дешархошта фильм. 18.35 — «Ленински вахта шу» (нохчий меттала). 18.55 — Киножурнал. 19.05 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 19.30 — Хоамаш, реклама. 19.35 — Шоана, бераш. 20.10 — «Наьна письмо» яха телевизионни фильм. 20.30 — «Ха». Информационни программа. 21.00 — «ГIайгIа ма е» яха художественни фильм.

РАДИО
25 декабрь

ЮРТА ВОЛХЛОЧУН ДИ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—2-44-00; редактора зам. — 2-20-11; бахьтоеххаш секретара — 2-34-38; партийни вахаран культурай промышленностан отделий — 2-42-30; юрта боахама отдела — 2-42-28; письмош отделаш бухгалтери — 2-00-71.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—2-44-00; зам. редактора—2-20-11; ответственного секретаря — 2-34-38; отделов партийной жизни культуры промышленности — 2-42-30; отдела сельского хозяйства — 2-42-28; отдела писем и бухгалтерия — 2-00-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

00054. Заказ 12913.